

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation

Magisterprogrammet för språkexpertis i ett specialiserat samhälle

Nathalie Teirfolk

TVÅSPRÅKIGT SKOLCAMPUS I KRISTINESTAD

En attitydundersökning bland lärarna i Kristinestads gymnasium och
Kristiinankaupungin Lukio

Avhandling pro gradu i modersmålet svenska
Vasa 2021

INNEHÅLL

TABELLER	2
SAMMANFATTNING	3
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	6
1.2 Material	6
1.3 Metod	7
2 TVÅSPRÅKIGHET I SKOLVÄRLD	9
2.1 Hur definierar man tvåspråkighet	9
2.2 Tvåspråkig utbildning	12
2.2.1 Språkbud	14
2.2.2 Tvåvägsspråkbud	15
2.2.3 CLIL – språk- och innehållsintegrerad undervisning	16
2.2.4 Språkskolor	17
2.2.5 Europaskolor	17
3 TVÅSPRÅKIGT SKOLCAMPUS	19
3.1 Vad innebär ett tvåspråkigt skolcampus	19
3.2 Vasamodellen	21
3.3 Kristinestad	22
3.3.1 De två gymnasierna i Kristinestad	22
3.3.2 Debatten om samlokalisering	23
3.4 Tidigare forskning	25
4 SPRÅKSITUATIONEN I FINLAND OCH SPRÅKATTITYDER	30
4.1 Språksituationen i Finland	30
4.2 Begreppet attityd	33
4.3 Språkattityder och hur man undersöker dem	34

5 ANALYS AV ENKÄTSVAR	37
5.1 Språklig bakgrund och tidigare erfarenheter	37
5.2 Åsikter och tankar	39
5.3 För- och nackdelar	41
5.4 Samarbete utan ett gemensamt skolcampus	45
5.5 Allmänna situationen i Kristinestad	45
5.6 Övriga kommentarer	47
5.7 Slutsatser och jämförelse med tidigare studier	48
6 SLUTDISKUSSION	50
LITTERATURFÖRTECKNING	53
BILAGOR	
Bilaga 1. Svenska enkäten	58
Bilaga 2. Finska enkäten	61
TABELLER	
Tabell 1. Bakers skolmodeller	13
Tabell 2. Informanternas språkliga bakgrund	38
Tabell 3. Informanternas inställning till ett samarbete	41
Tabell. 4 Fördelar med samlokalisering enligt informanterna	42
Tabell. 5 Nackdelar med samlokalisering enligt informanterna	43
Tabell. 6 Språksituationen i Kristinestad enligt informanterna	46

VASA UNIVERSITET**Enheten för marknadsföring och kommunikation**

Författare:	Nathalie Teirfolk
Avhandling pro gradu:	Tvåspråkigt skolcampus i Kristinestad En attitydundersökning bland lärarna i Kristinestads gymnasium och Kristiinankaupungin Lukio
Utbildningsprogram:	Språkexpertis i ett specialiserat samhälle
Ämne:	Modersmålet svenska
Årtal:	2021
Handledare:	Bodil Haagensen och Jaana Puskala

SAMMANFATTNING:

Syftet med denna studie var att undersöka två lärargrupper attityder till ett samlokaliserat gymnasiecampus. Lärarna som deltog i studien arbetade vid antingen Kristinestads gymnasium eller Kristiinankaupungin lukio. I Kristinestad har diskussionen om ett samlokaliserat campus förts en längre tid och en förutsättning för att det skulle lyckas i praktiken är att lärarna är positivt inställda till en eventuell samlokalisering.

Studien baserar sig på en enkätundersökning och 18 av totalt 29 lärare vid respektive gymnasier deltog i undersökningen. Tio av dem arbetade vid Kristinestads gymnasium och resterande åtta vid Kristiinankaupungin Lukio.

Lärargrupperna var båda mycket positiva eller positiva till en eventuell samlokalisering. Informanterna räknade upp totalt 43 fördelar som de kunde tänka sig att ett samlokaliserat gymnasiecampus kunde föra med sig. Fördelarna som räknades upp var tvåspråkig miljö, möjlighet att utöka kursutbudet, språkutveckling samt ekonomiska fördelar. Informanterna listade endast åtta nackdelar, dessa berörde främst brist på utrymmen. Totalt tre av informanterna svarade att de inte kunde se några nackdelar, två skrev att det fanns endast fördelar och sex informanter nämner inget om nackdelar i sina svar. Informanterna ansåg dock att språksituationen i Kristinestad kunde förbättras och att politiken var en av orsakerna till att språksituationen inte är tillfredställande.

Sammanfattningsvis var alla lärare positivt inställda till ett samarbete och ser framemot ett eventuellt gemensamt campus. Det syns tydligt att lärarna ser mer fördelar än nackdelar med ett gemensamt campus. Av studien framkom inga större olikheter mellan lärargruppernas åsikter eller attityder.

NYCKELORD: tvåspråkiga skolcampus, samlokalisering, språkattityder

1 INLEDNING

I Kristinestad har det länge diskuterats fram och tillbaka om ett gemensamt skolcampus mellan Kristinestads gymnasium och Kristiinankaupungin lukio. En motion om en sammanslagning lämnades in redan 2010 men där stannade det (Teir 2017a). Frågan kring samlokalisering togs upp igen 2013 då byggnaden som högstadiet befinner sig i har fuktskador. Eftersom det svenska högstadiet och gymnasiet har delade lärartjänster innebär det troligtvis att om högstadiet flyttar, så flyttar även gymnasiet. Förslaget till en samlokalisering med finska skolan godkändes dock inte i detta skede. (Långvik 2013a; Långvik 2013b)

Nu har frågan tagits upp igen och en arbetsgrupp tillsattes år 2017 för att utreda en eventuell samlokalisering av de båda gymnasierna, men meningarna har gått isär inom arbetsgruppen (Teir 2018). Inom gruppen finns det både de som anser att ett gemensamt skolcampus inte är nödvändigt för ett utökat samarbete mellan gymnasierna, samt de som anser att samarbetet gynnas, och kan endast förbättras genom att placera båda skolorna under samma tak (Teir 2018).

Det är viktigt att komma ihåg att i Kristinestads fall innebär inte ett tvåspråkigt campus att finska och svenska elever skulle undervisas på det andra inhemska språket eller vara i blandade grupper under lektionerna. I Kristinestad betonar man att det viktigaste är att eleverna fortsättningsvis skulle få undervisning på sina egna modersmål men kan delta i kurser från det andra gymnasiet om de själv önskar. Redan i nuläget finns det en idrottslinje som är gemensam för båda gymnasierna, samt att elever kan ta språkkurser vid det andra gymnasiet om det inte erbjuds i egna gymnasiet. (Teir 2017b)

Mitt intresse för tvåspråkiga skolcampus kommer från att jag själv gått i både tvåspråkig yrkesskola och gymnasium och personligen känner jag att det har gynnat min språkutveckling. I och med diskussioner kring Kristinestad har jag stött på många som uppvisar en dålig attityd och vill motarbeta tvåspråkiga skolcampus, utan att ha någon erfarenhet av det själv eller en riktig uppfattning om vad det innebär. Jag valde att

fokusera på Kristinestad eftersom diskussionen varit aktuell väldigt länge och jag anser att ungdomarna skulle gynnas av ett tvåspråkigt skolcampus.

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling är att ta reda på lärarnas attityd gentemot ett tvåspråkigt skolcampus. Arbetsgruppen som tillsattes att reda ut frågan kring ett tvåspråkigt skolcampus ville även höra dem som påverkas av beslutet om ett gemensamt, eller icke gemensamt campus, nämligen eleverna. Det gjordes en enkätundersökning bland eleverna och vårdnadshavarna som visade en överlag positiv attityd gentemot en samlokalisering av gymnasierna. Det gjordes dock inte någon undersökning bland lärarna. Lärarna påverkas i högsta grad lika mycket som eleverna, om inte mer, eftersom beslutet påverkar deras arbetsplats. Jag har därför valt att göra en attitydundersökning bland lärarna eftersom det är viktigt att veta hur de känner kring ett tvåspråkigt skolcampus. Om lärarna inte är motiverade att arbeta inom ett tvåspråkigt campus kan det vara svårt att få det att fungera. Lärarna måste kunna samarbeta med den andra språkgruppen och vara en god förebild för eleverna genom att uppvisa en god attityd mot det andra inhemska språket, dess kultur och språkbrukarna.

1.2 Material

Denna studie baserar sig på svaren från en enkätundersökning. Materialet samlades in under våren 2019 och består av enkätsvar från två grupper lärare. Lärarna som svarade på enkäten arbetar i antingen Kristinestads gymnasium eller Kristiinankaupungin Lukio.

Enkäten (se bilaga 1 för svenska enkäten och bilaga 2 för finska) skickades ut elektroniskt via e-post under våren 2019 till sammanlagt 29 lärare, av dem arbetar 14 vid det svenska gymnasiet och 15 vid det finska gymnasiet. Enkäten består av åtta frågor, varav fem är öppna frågor och tre är slutna frågor. Frågorna i enkäten berörde bland annat lärarnas språkliga bakgrund, deras uppfattningar kring att arbeta på ett tvåspråkigt skolcampus

och hur de överlag uppfattar språksituationen i Kristinestad. Informanterna hade även möjlighet att kommentera fritt i slutet av enkäten, om de så önskade.

Informanterna hade på sig till 3.4 2019 att svara. Sammanlagt svarade 18 lärare på enkäten. Åtta av informanterna som svarade arbetar vid Kristiinankaupungin Lukio medan tio av informanterna arbetar vid Kristinestads gymnasium. Svaren samlades in anonymt.

1.3 Metod

Det finns många olika sätt att samla information om människors attityder, erfarenheter, levnadsförhållande och liknande. Ett sätt är att låta människor själva besvara frågor, genom till exempel intervju eller enkät. (Ejlertsson 2005: 7) Metoden jag valt att använda i denna studie är enkätundersökning.

Enkätundersökning är en av de vanligaste undersökningsmetoderna inom kvantitativa och sociala undersökningar. En enkät kan utformas på många olika sätt och kan användas inom alla forskningsområden. En enkätundersökning lämpar sig väl om man vill samla in material från en större grupp. (Colorado State University 2021)

Det finns många för- och nackdelar med en enkätundersökning. Kostnaderna för en enkätundersökning är relativt låga och kan göras på ett stort urval. En enkätundersökning kan också göras inom ett stort geografiskt område, genom till exempel datorenkäter behöver man inte ta i beaktande kostnad eller tid även om enkäten riktar sig till informanter som befinner sig i ett annat län eller land. I en enkät är också frågorna standardiserade och presenteras på samma vis för alla informanter och informanterna blir heller inte påverkade av en intervjuare. En enkätundersökning ger också informanterna längre betänketid och de kan svara på frågorna i egen takt. Det kan också vara lättare för informanten att svara på känsliga frågor genom en enkät än genom till exempel en intervju. (Ejlertsson 2005: 11f)

Nackdelarna med en enkät är att antalet frågor är begränsat och det finns ingen möjlighet till att fördjupa frågorna och ställa följdfrågor, informanten har heller inte möjlighet att ställa frågor kring frågorna eller reda ut missförstånd kring frågor. Vid en enkätundersökning får man också räkna med ett visst bortfall, det vill säga att inte alla informanter svarar på enkäten, frågorna har missuppfattats och besvarats fel eller att informanter har låtit bli att svara på vissa frågor. Det är också svårt att styrka identiteten hos informanterna om man har en enkät som riktar sig till endast en specifik målgrupp. (Ejlertsson 2005: 12f)

Enkäten har jag skapat med Googles funktion för formulär. Genom att använda mig av en elektronisk enkät har jag tillgång till materialet genast då informanterna svarat och sparar på så vis tid då jag inte behöver åka runt och dela ut enkäter och samla in dem tillbaka. I Googles funktion är svaren lättöverskådliga och programmet visar automatiskt procent och diagram över svaren.

Studien är kvalitativ och fenomenografisk, med kvantitativa inslag. Fenomenografi är en analysmetod som innebär att man undersöker människors uppfattningar och tankar kring ett fenomen (Jyväskylän yliopisto 2015), i denna avhandlings fall hur lärarna förhåller sig till ett tvåspråkigt campus.

Fenomenografien utvecklades under 70-talet av svensken Marton för att studera lärande. Metoden är dock inte begränsad till att studera lärande utan kan användas för att studera hur olika fenomen uppfattas. Inom fenomenografien är det vanligast att samla in materialet genom öppna, kvalitativa intervjuer där informanterna får uttrycka sina uppfattningar fritt. Den fenomenografiska analysen sker vanligtvis i fyra steg. Det första steget innebär att man bekantar sig med materialet och skapar sig ett helhetsintryck. Efter att man bekantat sig med materialet börjar man ta fasta på likheter och skillnader som man i tredje steget börjar kategorisera. Det fjärde och sista steget är att man studerar den underliggande strukturen. (Patel & Davidson 2003: 32f)

2 TVÅSPRÅKIGHET I SKOLVÄRLDEN

I dagens läge är det kanske mer normalt än onormalt att en person kan tala mer än ett språk på grund av globaliseringen. Många reser, studerar och arbetar utomlands, vi hör även olika språk nästan varje dag via teven och internet, vi har också mer kontakt över språkgränserna via till exempel sociala medier. Det är också vanligare att man migrerar med barn till ett främmande land med ett nytt språk, eller skaffar partner som har ett annat modersmål och på så vis växer barnen upp i en två- eller flerspråkig miljö. Det är också mer regel än undantag att människor, speciellt den yngre generationen, kan engelska utöver sitt modersmål. Utöver att växa upp med två eller fler språk kan man även delta i två- eller flerspråkig utbildning.

I detta kapitel behandlar jag tvåspråkighet och tvåspråkig utbildning. Jag kommer även kort presentera några olika former av tvåspråkiga utbildningar närmare. I avsnitt 2.1 går jag närmare in på begreppet tvåspråkighet och hur man kan definiera en tvåspråkig individ. I avsnitt 2.2 behandlas tvåspråkiga utbildningar och i avsnitten 2.2.1 till 2.2.5 beskriver jag kort några tvåspråkiga utbildningar.

2.1 Hur definierar man tvåspråkighet

Man anser att ungefär 43 procent av världens befolkning är tvåspråkig medan 40 procent endast talar ett språk, det är alltså vanligare att vara tvåspråkig än att vara enspråkig. Ungefär 13 procent av världsbefolkningen talar tre språk medan cirka 3 procent kan fler än fyra språk. Det betyder att ungefär två tredjedelar av världens befolkning är två- eller flerspråkig. Det existerar cirka 7000 språk i världen och endast 195 länder. Flerspråkighet är vanligast i Afrika och Asien, till exempel i Mocambique talas det 20 olika språk och i Indien 216 olika språk. (Languages.org 2018; Shin 2012: 1)

Det är mest sannolikt att stöta på människor som behärskar endast ett språk i länder med engelska som nationalspråk, till exempel i Storbritannien och Australien. I dessa länder lägger invånarna kanske inte så stor vikt på att lära sig ett främmande språk eftersom

deras modersmål är ett av de mest utbredda språken i världen och alla förväntas kunna det och få någon sorts undervisning i språket under sin skolgång. (Languages.org 2018). Trots det är det även vanligt med två- eller flerspråkiga i länder som anses vara enspråkiga, till exempel i Amerika beräknas ungefär en av fem tala ett annat språk utöver engelska, detta beror främst på migration. (Shin 2012: 2)

Även om två tredje delar av världens befolkning anses vara två- eller flerspråkig är det många som undviker att kalla sig själva för två- eller flerspråkig. En ovillighet att benämna sig som två- eller flerspråkig beror på att många felaktigt tror att man endast kan vara flerspråkig om man behärskar alla språken på modersmålsnivå. Det är dock högst osannolikt eller näst intill omöjligt att man befinner sig på samma nivå på båda språken. I verkligheten kan en tvåspråkig eller flerspråkig person ha varierande skicklighet inom talande, läsande, lyssnande och skrivande i språken. Orsaken till detta är att man lär sig under olika omständigheter och att språken används i olika situationer med olika människor. (Shin 2012: 4f)

Grosjean (1985) anser att vid studerandet av tvåspråkiga individer bör man ta sig an ett mer holistiskt synsätt. En tvåspråkig bör inte ses som två enspråkiga i en och samma kropp. Alla tvåspråkiga personer är i sig unika lingvistiska konfigurationer. Grosjean (1985) definierar tvåspråkiga, eller flerspråkiga, som någon som är en kompetent talare/lyssnare i två eller fler språk och kan använda språken separat eller tillsammans för olika ändamål inom varierande domäner, för och med olika människor. Eftersom behovet och användningen av de olika språken kan skilja sig kraftigt innebär det att talaren sällan har flytande kunskaper i språken inom alla domäner.

Skutnabb-Kangas (1981) konstaterar att det är näst intill omöjligt att ha en enda definition för tvåspråkighet. Skutnabb-Kangas menar att det finns minst lika många definitioner som det finns forskare inom ämnet. Genom fyra olika kriterier försöker Skutnabb-Kangas att definiera tvåspråkiga. Dessa fyra kriterierna är ursprung, kompetens, funktion och identifikation. (1981: 94)

Det första kriteriet, ursprung, syftar på individens uppväxt. Enligt modellen som Skutnabb-Kangas (1981:94) skapat är en individ tvåspråkig om hen har lärt sig två språk inom familjen eller har använt två språk simultant för att kommunicera under sin uppväxt. Om en individ har växt upp med två språk och således börjat utveckla sina språk före tre års ålder brukar man tala om simultan inläring och att man har ett förstaspråk och ett andraspråk. Om språkinläringen av det andra språket inleds efter tre års ålder brukar det benämnas som successiv inläring och om man har lärt sig språket genom utbildning kallas det andra språket för främmande språk och det är fråga om så kallad kulturell inläring. (Einarsson 2009: 92,95)

Det andra kriteriet, kompetens, syftar på individens färdighetsnivå och hur bra hen behärskar språken. Enligt detta kriterium är en individ tvåspråkig om hen behärskar tvåspråk fullständigt, behärskar två språk på samma nivå som en modersmålstalare, behärskar två språk lika bra, kan kommunicera och producera förståeliga meningar på det andra språket, har kännedom om andra språkets grammatiska struktur eller har kommit i kontakt med det andra språket. Det tredje kriteriet är funktion, det vill säga hur används språket. Enligt detta kriterium är individen tvåspråkig om hen använder eller kan använda två språk i de flesta situationer utefter sina egna önskemål och tankar samt enligt samhällets krav. Det sista kriteriet är identifikation eller attityd. Med detta avses hur väl individen själv anser sig behärska två språk eller anser sig vara tvåspråkig. Enligt detta är en individ tvåspråkig om hen identifierar sig med två språk eller två kulturer eller om andra runtomkring individen identifierar individen som tvåspråkig.

Genom att kombinera dessa kriterier har Skutnabb-Kangas (1981: 93) skapat en egen definition för vem som är tvåspråkig. Den lyder såhär:

Tvåspråkig är den som har en möjlighet att fungera på två (eller flera) språk, antingen i enspråkiga eller tvåspråkiga samfund i enlighet med de soicokulturella krav på en individs kommunikativa och kognitiva kompetens som dessa samfund och individen själv ställer, på samma nivå som infödda talare, samt en möjlighet att identifiera sig positivt med båda (eller alla) språkgrupperna (och kulturerna) eller delar av dem. (Skutnabb-Kangas 1981: 93)

2.2 Tvåspråkig utbildning

En vanlig missuppfattning om tvåspråkiga skolor och utbildningar är att det anses vara ett nytt fenomen, men faktum är att tvåspråkig utbildning har existerat redan för 5000 år sedan. De första kända böckerna om tvåspråkig utbildning publicerades år 1917 och år 1926. Tvåspråkiga utbildningar anses ha etablerats under 1800-talet i Europa, till exempel i Luxemburg år 1843, som sedan utvecklades till en trespråkig utbildning 1913. Språkbadet, som kanske är den mest kända formen av tvåspråkig utbildning, slog igenom på 1960-talet och har sedan dess blivit alltmer populär både i USA, Asien, Europa och Afrika. (Baker 2011: 183) I Finland har vi haft tvåspråkig utbildning sedan år 1987 i och med att den första språkbadsgruppen började undervisas i Vasa.

Baker (2011) presenterar i sin bok tio olika modeller för tvåspråkig undervisning. Av dessa modeller är det dock endast fyra som försöker främja och uppmana till total tvåspråkighet medan två är avsedda för att uppnå en viss nivå i ett främmande språk och fyra av modellerna är avsedda att stärka ett språk och underminera det andra. (Baker 2011: 209f). Utbildningar som försöker underminera ett språk kallas internationellt för immersion – språkbud, även om det handlar mer om submersion – språkdränkning (Laurén 1999: 21).

I fall där det handlar om att stärka ett språk och underminera det andra är det skolor för elever som har ett minoritetsspråk som förstaspråk. Eleverna undervisas då endast på majoritetsspråket och på så vis undermineras det egna språket. Det finns också fall där eleverna undervisas endast på sitt förstaspråk som är ett minoritetsspråk och inte har möjligheten att välja att lära sig majoritetsspråket, denna typ av skola är väldigt ovanlig men förekommer vid till exempel apartheid. (Baker 2011: 215).

I tabell 1 listas de tio olika modellerna. För elevernas förstaspråk används S1, för andraspråk S2 och för främmande språk FS. De modellerna som uppmanar till enspråkighet benämns med A i tabellen och de som uppmanar till tvåspråkighet benämns med B.

Tabell 1. Bakers skolmodeller (Baker 2011: 209f). [Översatt till svenska från engelska av Nathalie Teirfolk]

	Elevernas modersmål	Undervisningsspråk	Samhälleliga/pedagogiska mål	Mål
A1	Minoritetsspråk	S2	Assimilering, subtraktiv	Enspråkighet
A2	Minoritetsspråk	S2	Assimilering, subtraktiv	Enspråkighet
A3	Minoritetsspråk	S1 (ej självvalt)	Apartheid, segregering	Enspråkighet
A4	Minoritetsspråk	S1, gradvis endast S2	Assimilering	Relativ enspråkighet
B1	Majoritetsspråk	S1 med lektioner på S2/FS	Begränsad utveckling	Begränsad tvåspråkighet
B2	Minoritetsspråk	S1 (självvalt)	Autonomi	Begränsad tvåspråkighet
B3	Majoritetsspråk	S1 och S2, mera fokus på S2 i början	Pluralism, utveckling, additiv	Tvåspråkighet
B4	Minoritetsspråk	S1 och S2 med fokus på S1	Bevarande, pluralism, utveckling, additiv	Tvåspråkighet
B5	Minoritetsspråk och majoritetsspråk	Minoritetsspråk och majoritetsspråk	Bevarande, pluralism, utveckling, additiv	Tvåspråkighet
B6	Majoritetsspråk	S1 och FS	Bevarande, additiv, biliteracy ¹	Fullständig tvåspråkighet

Baker (2011: 209f) klassar formerna A1–A3 som enspråkig form av utbildning för tvåspråkiga elever, A4 och B1–2 som svaga former av tvåspråkig utbildning och B3–B6 som starka former av tvåspråkig utbildning. Av dessa tio former existerar tre i Finland, B3 som är språkbad, B6 som är språkskolor och B1 som är språk- och innehållsintegrerad undervisning, även kallat CLIL. Andra former som är värda att nämna är two-way immersion, även kallat tvåvägsspråkbad (B5) och Europaskolor som även de passar in under B6 i tabellen. Tvåspråkiga gymnasiecampus eller samlokaliserade skolor faller inte in under någon av dessa kategorier eftersom det är inte fråga om en tvåspråkig utbildning, utan om två eller flera enspråkiga skolor som är lokaliserade under samma tak och har olika grader av samarbete.

¹ I engelskan skiljer man på bilingualism (sv. tvåspråkighet) och biliteracy. Biliteracy innebär att man kan skriva och läsa på två språk. Termen saknar motsvarighet i svenska språket. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/biliterate>

2.2.1 Språkbad

Språkbad kommer ursprungligen från Kanada och är en metod som uppstod ur ett utbildningsexperiment på 1960-talet. Experimentet utfördes på några engelsktalande föräldrars begäran och inleddes redan på daghemsnivå. Målet med språkbadet var att eleverna skulle lära sig att tala, skriva och läsa flytande på franska jämte modersmålet engelska, samt att lära sig om och att uppskatta kulturen hos både fransktalande och engelsktalande kanadensare. De skulle bli tvåspråkiga och mångkulturella. (Baker 2011: 239) Språkbad har sedan dess ökat i popularitet och förekommer runtom i världen, bland annat i Katalonien, Nya Zeeland, Sydafrika och Wales. (Baker 2011: 243) Språkbadet i Finland fick sin början i Vasa på 1980-talet och har sedan dess spridit sig till flera kommuner.

Språkbad kan variera från land till land. Den vanligaste och framgångsrikaste modellen är *early total immersion* – tidigt fullständigt språkbad, som inleds redan vid 5–6 års åldern. Språkbadet kan också inledas på fjärde eller femte årskursen och kallas då för *middle immersion* - fördröjt språkbad eller till och med så sent som på högstadienivå, så kallad *late immersion* - sent språkbad. Annat som kan variera är andra språkets status i samhället, målet med utbildningen och hur mycket undervisning som sker på första och andra språket. (Baker 2011: 242f)

Gemensamma faktorer för språkbadsutbildningar är att skolans läroplan är samma som lokala icke språkbadsskolors, eleverna befinner sig på samma nivå i språkbadsspråket när utbildningen inleds, skolan stödjer elevernas utveckling i alla språk, språkbadsspråket är språket som används i klassrummet och alla lärare är tvåspråkiga. I språkbadsutbildningen ligger tyngdpunkten på innehållet och språket är endast ett medel för att förmedla innehållet. (Baker 2011: 242)

Som redan nämnts startades första språkbadsgruppen i Finland år 1987 i Vasa och utgick från den kanadensiska modellen. Denna modell innebar tidigt fullständigt språkbad, det vill säga eleverna inledde språkbadet redan på daghemsnivån och förhoppningsvis fortsatte ända tills de gick ut grundskolan. Några justeringar i modellen gjordes för att

bättre passa Finlands behov. Till exempel sker undervisningen i Kanada helt på det andra språket under de första åren medan i Finland fick eleverna även lära sig läsa på sitt första språk, finska. (Laurén 1999: 21–23, 79)

I dagens läge existerar språkbad i någon form på 23 orter runtom i Finland. På alla 23 orter finns språkbadundervisning tillgänglig på daghemsnivå medan endast 15 orter erbjuder språkbad på förskolenivå. På elva av orterna finns möjligheten att gå hela grundskolan inom språkbad medan 13 orter har språkbad endast upp till årskurs sex. (Svenskskola.fi 2021; Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi & Skinnari 2018: 36f)

Språkbad är i de flesta fall ämnade för den språkliga majoriteten och innebär att de språkbadar på minoritetsspråket, så är det även i de flesta språkbadsskolor i Finland. Det finns dock några orter som erbjuder språkbad på samiska och några enstaka som erbjuder språkbad på finska för svensktalande. Till exempel i Raseborg, Närpes, Kaskö och Muonio ordnas det språkbad på finska för svensktalande och i Sodankylä, Enare, Uleåborg och Utsjoki ordnas det språkbad på samiska. (Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi & Skinnari 2018: 36f)

2.2.2 Tvåvägsspråkbad

Tvåvägsspråkbad fick sin början år 1963 i Miami då flyktingar från Kuba startade en utbildning för att deras barn skulle lära sig både spanska och engelska. Utbildning var öppen för både spanstalande kubanska barn och för de lokala engelsktalande barnen. Målet med utbildningen var att barnen från båda språkgrupperna skulle bli tvåspråkiga och behärska både spanska och engelska. De skulle även kunna prestera i akademiska sammanhang på båda språken och få en positiv attityd till andra kulturer. I USA finns cirka 400 program i 30 olika stater för tvåvägsspråkbad. Största delen, totalt 94 procent av dem har spanska–engelska som språkpar medan de resterande sex procenterna har engelska och antingen franska, kinesiska, japanska eller koreanska. (Shin 2012: 179)

Det är vanligt att man ägnar sig lika mycket tid åt båda språken, antingen genom att använda ett språk första halvan av skoldagen för att sedan använda det andra språket andra

halvan av skoldagen eller alternera mellan språken på olika dagar. En annan metod som används är 90/10 som innebär att de första åren ägnar man 90 procent åt minoritetsspråket och med åren jämnar det ut sig till 50/50. Forskning visar att denna metod är mer framgångsrik och eleverna blir mer flytande i båda språken. Fördelarna med tvåvägsspråkbildning är att det är mera inkluderande än traditionellt språkbildning där endast en språkgrupp undervisas. Genom tvåvägsspråkbildning skapas en inlärningsmiljö som kan vara autentiskt tvåspråkig och mångkulturell. (Shin 2012: 180f)

2.2.3 CLIL – språk- och innehållsintegrerad undervisning

Content and language integrated learning, förkortat CLIL, och på svenska språk- och innehållsintegrerad undervisning, är en undervisningsform där en del av skolämnen undervisas på ett främmande språk. CLIL bygger delvis på språkbildningsutbildningens och tvåvägsspråkbildningens skolmodellens framgång och tillkom under 1990-talet. (Baker 2011: 245)

CLIL innebär att eleverna lär sig språket genom ett annat skolämne, till exempel genom geografi, historia eller biologi. Det finns inga direktiv för hur stor andel av ämnen som bör undervisas på det andra språket, den kan variera från tio ända upp till 50 procent. I språkbildningskolor är språket ett medel för att framföra information och fokuset ligger på innehållet medan i CLIL undervisningen fokuserar man både på språket och på innehållet. Utöver att eleverna använder sig av det andra språket i vissa ämnen får de även formella språklektioner i språket. (Baker 2011: 245f)

CLIL är väldigt populärt i Europa och existerar i någon form i över 30 europeiska länder. CLILs popularitet i Europa beror främst på Europeiska unionen och politiken. Unionens vision är ett EU där medborgarna kan fungera på två eller tre språk och kan således arbeta och kommunicera över gränserna. (Baker 2011: 245f)

2.2.4 Språkskolor

I Finland har vi något som kan kallas för språkskolor. Detta är skolor där man får undervisning på två språk, oftast sitt förstaspråk, som är samhället majoritetsspråk, och ett annat främmande språk, till exempel tyska, franska, engelska eller ryska. Dessa skolor kan även kallas för internationella skolor eller även IB-linje då det är på gymnasienivå. IB står för International Baccalaureate, en internationell studentexamen. (Expat Finland 2021)

En av dessa skolor är Deutsche Schule Helsinki. Skolan är privat och man i beaktande både tyska gymnasiums och finska grundskolans läroplaners innehåll och mål. Skolan har två linjer, en tysk linje och en tysk-finsk linje. Den tyska linjen riktar sig åt barn som har tidigare kunskaper i tyska, till exempel genom att ha vistats i Tyskland eller genom att ha en eller två av föräldrarna som har tyska som modersmål. (Deutsche Schule Helsinki 2021)

Den tysk-finska linjen har inga språkkrav och de första skolåren går mestadels på finska medan tyskan används inom ämnen som till exempel bildkonst och musik. Efter årskurs 4 ökar antalet ämnen som undervisas på tyska. Gymnasielinjen går helt på tyska och slutbetyget är internationellt och ger studenterna möjlighet till fortsatta studier i Tyskland och många andra länder. (Deutsche Schule Helsinki 2021)

2.2.5 Europaskolor

Den första Europaskolan startade i Luxemburg år 1953 och erbjuder flerspråkig och mångkulturell utbildning åt barn som har vårdnadshavare som arbetar för Europeiska Unionens organ. Det finns 13 Europaskolor i sex olika länder. Skolorna finns i Belgien, Nederländerna, Spanien, Tyskland, Italien och Luxemburg. Tillsammans erbjuder skolorna undervisning i totalt 15 språk. Dessa kan vara tjeckiska, danska, tyska, grekiska, engelska, spanska finska, franska, ungerska, italienska, lettiska, nederländska, polska, portugisiska och svenska. Enskilt erbjuder skolorna undervisning i allt från tre till tolv

språk. Målet med Europaskolorna är att utbilda och utexaminera flerspråkiga och mångkulturella invånare. (Shin 2012: 173)

De första åren får eleverna undervisning på sitt första språk men får även instruktioner på ett obligatoriskt andra språk, antingen engelska, franska eller tyska. I högre årskurser får eleverna undervisning på både första och andra språket. Från och med andra stadiet måste alla elever välja ett tredje språk och senare har de möjlighet att välja även ett fjärde språk. (Shin 2012: 173)

3 TVÅSPRÅKIGT SKOLCAMPUS

Detta kapitel behandlar tvåspråkiga skolcampus. I avsnitt 3.1 diskuteras vad ett tvåspråkigt skolcampus innebär och jag ser närmare på Karjalainen & Pilkes (2012) artikel som behandlar begreppet tvåspråkig skola. Som nämndes så bildar Vaasan Lyseon Lukio, Vasa Gymnasium och Vasa svenska aftonläroverkt det tvåspråkiga campuset Lykeion. I avsnitt 3.2 presenteras Vasamodellen, en strategimodell som används vid Lykeion. Jag presenterar sedan Kristinestad och gymnasierna samt debatten om samlokaliseringen i avsnitten 3.3, 3.3.1 och 3.3.2. I sista avsnitten 3.4 presenterar jag tidigare undersökningar gjorda om och i tvåspråkiga skolor i Finland.

3.1 Vad innebär ett tvåspråkigt skolcampus

I Finland existerar det redan ett tjugotal tvåspråkiga skolor (Kajander, Dufva, Kotkavuori & Alanen 2014). De flesta av dessa skolor är på grundskolenivå och det finns endast ett fåtal tvåspråkiga gymnasiecampus. I Vasa finns till exempel Campus Lykeion, som även är Finlands första tvåspråkiga gymnasiecampus. Under Campus Lykeions tak finns Vaasan Lyseon Lukio, Vasa Gymnasium och Vasa svenska aftonläroverk. I Jakobstad bildade Jakobstads Gymnasium och Pietarsaaren lukio ett gemensamt campus år 2013. (Kajander m.fl. 2014) Dessa skolor har olika grader av samarbete. Vissa har gemensamma utrymmen, andra planerar verksamhet tillsammans och har gemensamma aktiviteter och några existerat enbart under samma tak, utan någon kontakt med varandra. (Sahlström, From & Slotte-Lüttge 2013: 323)

I Finlands grundlag (1998) förutsätts det att alla elever ska ha tillgång till undervisning på sitt modersmål och att kommuner med både svensk- och finskspråkig invånare ska ordna separat utbildning för båda språkgrupperna (Lag om grundläggande utbildning 2 § 4 mom.) Denna paragraf hänvisar många till som talar emot tvåspråkiga skolcampus. Många förknippar begreppet tvåspråkigt skolcampus med språkbad eller att en svenskspråkig sätts i en finskspråkig klass eller tvärtom, det är därför viktigt att man definierar vad som avses då man talar om ett tvåspråkigt skolcampus, vilket inte är det

enklaste. Begreppet tvåspråkigt skolcampus kan vara minst sagt konfunderande, vilket framkommer i Karjalainen och Pilkes (2012) artikel som jag diskuterar här efter.

Karjalainen och Pilke publicerade en artikel under namnet *Samlokalisering, samarbete eller kanske sammansmältning? Analys av begreppet 'tvåspråkig skola' i en dagstidning* (2012) där de försöker reda ut vad människor avser då de skriver om tvåspråkiga skolcampus. Deras material bestod bland annat av kolumner och inlägg av journalister, politiker och högskoleanställda (Karjalainen & Pilke 2012: 60).

Deras analys visar att begreppet tvåspråkig skola oftast tolkas olika. I deras material beskrivs tvåspråkiga skolor som bland annat samlokaliserade skolor, det vill säga skolor som existerar under samma tak, språkbad, elev-utbyte emellan skolor och undervisning som växlar på finska och svenska. I materialet beskriver också skribenterna vad de inte anser vara tvåspråkiga skolor, här nämns bland annat samlokaliserade skolor. Detta visar att många har delade uppfattningar om vad en tvåspråkig skola eller ett tvåspråkigt campus är. (Karjalainen & Pilke 2012: 63)

Marketta Sundman (2013) beskriver emellertid en tvåspråkig skola som en skola där undervisningen sker växelvis på finska och på svenska. Hon anser att någon genuint tvåspråkig skola inte existerar i dagens Finland. (Sundman 2013: 45)

I Vasa på Campus Lykeion använder de sig av Vasamodellen. Deras tvåspråkiga campus innebär att de tre skolorna är samlokaliserade. De är placerade under samma tak men fungerar alla som självständiga läroinrättningar. Skolorna samarbetar genom att erbjuda kurser över gymnasiegränserna, koordinerade tidsscheman och gemensamma projekt. (Pilke & Vik 2013: 280)

Peter Grannas, rektor för Kristinestads gymnasium, betonar att det i deras fall skulle handla om en samlokalisering med samarbete, liknande den modellen Campus Lykeion har tillämpat (se avsnitt 3.2). I Kristinestad har många tolkat sammanslagningen som ett sorts försök på språkbad, vilket det inte är. Grannas refererar till Campus Lykeions mål som är att gynna attityderna gentemot det andra inhemska språket, och att

språkinläringen kommer först i andra hand. (Grannas 2018) I denna avhandling används begreppen tvåspråkigt gymnasiecampus för skolor som är samlokaliserade. Som Sahlström, From & Slotte-Lüttge (2013: 323) skriver är dessa skolor som har gemensamma utrymmen och vissa av dem har gemensamma aktiviteter och kurser medan andra bara existerar i samma byggnad.

3.2 Vasamodellen

I januari 2012 flyttade Vaasan lyseon lukio, Vasa gymnasium och Vasa svenska aftonläroverk in i en gemensam byggnad och bildade Campus Lykeion. Samlokaliseringen berodde på att samtliga skolors fastigheter inte längre var ändamålsenliga och det byggdes då en gemensam skolbyggnad. Läroanstalterna befinner sig alltså under samma tak men har alla egen personal, rektorer och budgeter. (Vasamodellen 2016)

I och med samlokaliseringen föddes Finlands första tvåspråkiga gymnasiecampus och något som kallas Vasamodellen. Med Vasamodellen avser man strategin som utvecklas för samarbete som sker över språkgränserna emellan skolorna. Målet med Vasamodellen är att erbjuda läromiljöer som överskrider språkgränserna och att uppmuntra till två- eller flerspråkighet samt respekt och tolerans mot andra språk och kulturer. (Vasamodellen 2016)

På campuset följer alla samma periodisering, det vill säga att datum, provveckor och kurser infaller samtidigt. Även matpauser och raster hålls gemensamt. Kursbrickorna är öppna vilket betyder att eleverna kan fritt välja kurser från den andra läroanstalten. Förutom att kunna delta i kurser från det andra gymnasiet ordnas det även gemensamma kurser, det ordnas till exempel en tvåspråkig kurs inom juridik. De har även så kallade tandemkurser vilket innebär att svensk- och finskspråkiga elever paras ihop och studerar tillsammans under kursens gång. Utöver gemensamma kurser har de även gemensamma projekt och temadagar. (Vasamodellen 2016)

På Lykeion har man en språkstrategi som innebär att alla använder sitt eget modersmål, information ska finnas tillgänglig på båda språken och alla är ansvariga att be om en översättning eller förklaring om man ej förstår. (Vasamodellen 2016)

3.3 Kristinestad

Kristinestad (fi. Kristiinankaupunki) är en liten stad som grundades 1649 och är belägen i landskapet Österbotten, Finland. Kristinestad är en tvåspråkig kommun och har cirka 7 000 invånare. Av dessa invånare har 56 % svenska som modersmål, 42 % har finska som modersmål och 2 % har något annat språk. I kommunen ingår förutom Kristinestad 14 småbyar. (Visit Kristinestad 2019)

I Kristinestad finns för tillfället nio skolor. Sex av dem är grundskolor, fyra lågstadier och två högstadier. Av de fyra lågstadierna är tre svenska och ett är finskt. Av dessa är två lokaliserade i stamstaden Kristinestad medan två befinner sig i de närliggande byarna Lappfjärd och Härkmeri. De två högstadierna befinner sig båda i Kristinestad, det finska högstadiet får elever från både Kristinestads kommun, Bötom och Kaskö. Utöver grundskolorna finns två gymnasier, Kristinestads gymnasium och Kristiinankaupungin Lukio. Förutom grundskolorna och gymnasierna finns det även en folkhögskola i Lappfjärd. (Kristinestad 2020)

I avsnitt 3.3.1 kommer jag att kort presentera de två gymnasierna och deras nuvarande samarbete och i avsnitt 3.3.2 tar jag upp den pågående debatten om huruvida gymnasierna bör samlokaliseras eller ej.

3.3.1 De två gymnasierna i Kristinestad

Som redan nämnts finns det för närvarande två gymnasier i Kristinestad, Kristinestads gymnasium och Kristiinankaupungin Lukio. Kristinestads gymnasium är det svenskspråkiga gymnasiet i Kristinestad och grundades 1973 i och med grundskolereformen. Tidigare har det i Kristinestad funnits bland annat Kristinestads

samlyceum och Svenska samskolan. (Kristinestad 2021) Gymnasiet är relativt litet. Personalen består av sju lektorer och åtta timlärare. Flera av lärarna undervisar också vid Kristinestad högstadieskola som befinner sig i samma byggnad som gymnasiet. Den nuvarande gymnasiebyggnaden togs i bruk år 1925 (Kristinestad 2021) och är belägen på Kasberget.

Det finska gymnasiet heter Kristiinankaupungin Lukio och är beläget på stans östra sida och den nuvarande skolbyggnaden togs i bruk redan år 1916. Detta gymnasium fick också sin början 1973. Före gymnasiet fanns Kristiinan suomalainen yhteiskoulu som var verksam från 1906 till 1924. Staten tog över skolans lägre klasser år 1924 och gymnasiet fortsatte i privat regi fram till år 1929. Efter år 1929 bildades Kristiinan yhteislyseo. (Yksityiskoulut 2021)

De två gymnasierna samarbetar redan nu men på grund av avståndet mellan skolorna är det inte det lättaste. Skolorna har till exempel en gemensam idrottsinriktning. Förutom den ordnas även kurs 1 inom musik som en samarbetskurs samt att den muntliga kursen i finska och ruotsi ordnas som en tandemkurs vilket innebär att fyra av sex lektioner i veckan är gemensamma. Fester som till exempel luciafirandet är även gemensamma. (Grannas 2018) Under hösten 2021 kommer gymnasierna att utveckla sitt samarbete rejält. Enligt svenska gymnasiets rektor Grannas kommer man försöka öppna upp kursbrickorna och på så vis göra det enklare för studeranden att delta i kurser från båda gymnasierna eller tillochmed utbyte där eleverna kan delta en termin eller ett helt läsår i det andra gymnasiet. (Sahl 2021)

3.3.2 Debatten om samlokalisering

Samlokaliserade skolor har varit en stor debatt i hela Finland, och den har väckt många känslor. Orsakerna till detta är troligtvis svenskans ställning som har försämrats under åren. Tvåspråkiga skolor diskuterades redan 2009 då man debatterade kring svensk- och finskspråkig undervisning under samma tak. Motståndet var stort, speciellt från kommunalpolitiker och representanter från offentliga organ. Tvåspråkiga skolor ansågs vara ett hot mot finlandssvenskan och finlandssvenskarnas kultur och identitet. Å andra

sidan argumenterade man också för att tvåspråkiga skolor kunde stärka den tvåspråkiga och finlandssvenska identiteten samt stödja språkutvecklingen. Tvåspråkiga skolor var på tapeten igen under hösten 2011 då politikern Maria Wetterstrand beklagade sig över att Finland inte har tvåspråkiga skolor. Helsingin Sanomat utförde då en webbenkät där det framkom att av de som svarade på enkäten var 70 % positivt inställda till tvåspråkiga skolor. Två problem som var återkommande i dessa debatter var att det inte erbjöds någon enhällig definition för vad en tvåspråkig skola är och innebär samt hur man kan säkerställa båda språkens ställning i skolan. (Slotte-Lüttge, From & Sahlström 2013: 223, 225; Kajander, Alanen, Dufva & Kotkavuori 2015: 143)

Som redan nämntes i inledningen (se kap.1) har debatten i Kristinestad angående en samlokalisering av de två gymnasierna pågått en längre tid. Diskussionen tog fart redan år 2010 genom att en motion lämnades in (Teir 2017a). Under 2013 uppdagades det att den svenska skolbyggnaden är drabbad av fuktskador. Eftersom en renovering inte var på tal föreslog Kristinestads dåvarande tekniska direktör Joakim Ingves att högstadiet skulle rivas. Enligt Ingves' förslag skulle eleverna från både högstadiet och gymnasiet flytta in med de finska eleverna (Långvik 2013a). Ärendet behandlades men Tekniska nämnden godkände inte förslaget och nämnderna fick i uppgift att ta fram nya förslag för att lösa problemen kring den fuktskadade fastigheten (Långvik 2013b). Några nya förslag har dock inte presenterats.

Diskussionen togs upp igen år 2017 då den finska utbildningsnämnden lämnade in ett förslag till stadsstyrelsen. Nämnden motiverade sitt förslag med att ett gemensamt campus skulle innebära att kursutbudet kunde utökas och lärarna kunde arbeta över språkgränserna. I början av året 2017 tillsattes en arbetsgrupp för att utreda samarbetet mellan finska och svenska gymnasiet. Utlåtandet blev att ett utökat samarbete förutsätter ett gemensamt campus (Teir 2017a). Dåvarande elevantal i svenska skolan var 128 och 220 i finska. Detta innebär att ett gemensamt campus borde ha möjlighet att inhysa cirka 350 elever och någon sådan fastighet finns inte i nuläget. (Teir 2017b)

I juni 2017 tillsattes en ny arbetsgrupp som fick i uppgift att utreda och ge förslag på hur ett eventuellt gemensamt skolcampus kunde fungera. Arbetsgruppen bestod av

bildningsdirektören, tekniska direktören, utbildningsnämndernas ordförande, rektorerna för gymnasierna och högstadierna och elevkårernas ordförande. I arbetsgruppens rapport skulle det ingå förslag på bland annat hur problemet med utrymme kan lösas, effekterna av ett samarbete och uppgifter om mervärdet. (Teir 2017a).

Den andra arbetsgruppens utlåtande lät i princip lika som den tidigare arbetsgruppens. Det var dock oenigheter inom arbetsgruppen då några ansåg att ett samarbete kunde fungera lika bra utan ett gemensamt skolcampus. Samarbete är dock inte enda fördelen med en samlokalisering. Det skulle även vara mer ekonomiskt då en grundrenovering av den svenska skolan beräknas uppgå till nio miljoner euro medan en eventuell flytt av de svenska eleverna till de finskas utrymmen och potentiella tillbyggnader beräknas ligga på runt två till tre miljoner euro. (Teir 2018)

Arbetsgruppen gjorde även en enkätundersökning för att höra vårdnadshavare och elevers åsikter. I enkäten deltog 688 personer och av undersökningen framgick att fördelarna vägde mer än nackdelarna. (Teir 2018)

3.4 Tidigare forskning

I Finland har man försökt undersöka samlokaliserade skolor i internationella sammanhang, något som inte har lyckats. Samlokaliserade skolor och kunskap kring dem verkar vara nästintill icke-existerande enligt Sahlström, From och Slotte-Lüttge (2013: 321). De har sökt efter samlokaliserade skolor och forskning kring dem i andra länder, som har två eller flera nationalspråk, bland annat i Schweiz och Kanada, men utan resultat. (Sahlström m.fl. 2013: 321)

Sahlström m.fl. (2013) lyfter fram två fallstudier som har gjorts inom samlokaliserade skolor i Finland. En mindre studie, *Språkhush*, pågick 2009–2010 och ett större projekt, *Språkmöten*, som pågick 2011–2014. I dessa studier undersökte man eventuella förändringar i elevernas användning av finskan och orientering mot finska språket eller

finskspråkiga. Studierna utfördes i en grundskola och på ett samlokaliserat gymnasiecampus. (Sahlström m.fl. 2013: 332)

I studierna observerades det att eleverna hade lite, eller ingen, kontakt med varandra över språkgränsen, svenska gymnasieelevernas användning av finska ökade, ökat språkligt medvetande och en viss skepsis och motstånd hos de svenskspråkiga gymnasieeleverna. De finskspråkiga eleverna var överlag positivare till svenskan och svenskspråkiga trots att deras användning av svenska inte ökade efter samlokaliseringen. (Sahlström, From & Slotte-Lüttge 2013: 334f).

Trots att det finns väldigt lite undersökningar om samlokaliserade skolor i internationella sammanhang så tycks det emellertid vara ett vanligt val bland pedagogik-studerande i Finland. Tidigare undersökningar inom ämnet har gjorts av bland annat Palmu (2013), Simonen (2016) och Lindqvist (2011). Alla tre har i sina avhandlingar pro gradu undersökt samlokaliserade skolor eller gymnasier.

Palmu (2013) beskriver i sin avhandling, *"Naturligt vardags språkbudkar"*. *En fallstudie av rektorernas och ämneslärares upplevelser av samarbete i en samlokaliserad skola*, varför en samlokalisering av två skolor med skilda språk, finska och svenska, fungerar. Syftet med avhandlingen är även att ta reda på möjliga problem med samlokalisering och hur lärarna och rektorerna upplever samarbetet. Materialet för studien har samlats in vid Korpo skolcenter genom enkäter. Valet att fokusera specifikt på Korpo beror på att majoritetsspråket i en samlokaliserad skola allt som oftast är finska, men i Korpo är svenskan majoritetsspråket. Korpo skolcenter grundades redan 1976 på grund av såväl praktiska som ekonomiska skäl. (Palmu 2013: 2f, 34f). Skolan har redan existerat en längre tid och man kan anta att deras samarbete löper bra.

Den undersökta skolan har gemensamma ordningsregler för båda skolorna, samma regler för alla utrymmen och gemensamma rastområden och rasttider. I undersökningen lyfter Palmu även fram att den svenskspråkiga rektorn säger att attityden i lärarrummet syns också i klassrummen. Samarbetet skolorna emellan sker främst på speciella temadagar då

eleverna får arbeta i blandade grupper. Även textilslöjd, teknisk slöjd och gymnastiken samordnas. (Palmu 2013: 39)

I resultaten av Palmus undersökning framkommer det att lärarna tycker att samarbetet fungerar bra och att lagom är bäst, därför begränsas samarbetet till temadagar. De tycker även om att få vara under samma tak som en annan skola för att se hur skolorna sköter saker olika. De påpekar också att samarbetet där har pågått så länge att de inte kan minnas några specifika åtgärder för att förbättra samarbetet. Resultatet av Palmus avhandling var att nästan alla informanter var positivt inställda till samlokaliseringen. Avhandlingen visade att samlokaliserade skolor fungerar väl vid genomtänkt planering och god kommunikation. (Palmu 2013: 40f, 44f)

”Kyllä kielitaitoa kaivataan vähän, mutta rohkeus on suurempi kuin kielitaito”. *Lärares och rektorers erfarenheter av samarbete i två samlokaliserade gymnasier* (2016) är Simonens avhandling och syftet är att beskriva lärarnas och rektorernas åsikt angående samlokaliseringsprocessen och samarbetet skolorna emellan i två samlokaliserade gymnasier. Undersökningen skedde genom intervjuer med fyra lärare, två från svenska skolan och två från den finska, samt med rektorerna. (Simonen 2016: 4)

Simonens informanter svarade enhälligt att flytten varit turbulent och oplanerad. De lärare som var negativt inställda i början har blivit omvända under samarbetets gång. Lärarna anser att utrymmen används effektivt och det är berikande med kurser och fester som ordnas gemensamt. Genom samarbete har de också möjlighet att erbjuda kurser som annars inte skulle bli av. Lärarna är också positiva till hjälp de kan få av sina kollegor över språkgränsen. Informanterna påpekar att samarbetet inte har främjat någon socialisering mellan eleverna över språkgränserna. Detta tros bero på att eleverna håller sig till de som de känner från förut och inte har behov av att stifra nya bekantskaper, även om lärarna önskar så. (Simonen 2016: 52f)

Lärarna samarbetar mycket skolorna emellan även om många tycker att samarbetet inte riktigt kommit igång, men hoppas att det utvecklas mer i framtiden. (ibid. 53) De har till exempel gemensamma fester och evenemang samt elevutbyten. Det svenska gymnasiet

har större kursutbud och genom samlokaliseringen har de finska eleverna möjlighet att gå kurser från svenska gymnasiet. De har även kunnat erbjuda tandemkurser efter samlokaliseringen. (Simonen 2016: 53f)

Lindqvist (2011) har i sin avhandling *Två språk i samma byggnad. En fallstudie av lärarnas och rektorernas upplevelser av samarbetet mellan Östersundholm skola och Sakarinmäen koulu* undersökt hur en samlokaliserad skola fungerar. Undersökningen fokuserar på hur samarbetet fungerar samt vilka strukturer och metoder som använts för att få samarbetet att fungera. För att få reda på detta har hon intervjuat rektorerna och lärarna i skolorna. Skolbyggnaden hon undersöker inhyser både ett finskt och ett svenskt daghem och en finsk och en svensk skola. (Lindqvist 2011: 6)

I skolan ordnas samarbete genom temadagar, fester, gemensamma utrymmen och lärarna planerar till exempel läsåret tillsammans. Alla lärare i undersökningen var positivt inställda till samarbete då det varit välplanerat och uppgiftsfördelningen varit tydlig. Några lärare påpekar att samarbetet inte känns naturligt ännu men hoppas på att det kommer med tiden. Många lärare påpekar också att de önskar att eleven skulle få styra och påverka samarbetet mer. De flesta lärare var också av den åsikten att samarbetet mellan lärarkollegiet bör flyta på väl för att ett samarbete ska lyckas. (Lindqvist 2011: 52f, 55)

I undersökningen ville Lindqvist även ta reda på om det fanns sådant som inte fungerat. I resultaten listar hon svar som fördomar, tidsbrist för gemensam planering, skillnader i riktlinjer och informationsproblem. På frågan vad det finns för fördelar med en samlokalisering har svaren varit bland annat språkinläring, eleverna förbereds inför ett tvåspråkigt samhälle, möjlighet att påverka språkattityder och en skola som samlar alla i byn. På frågan om nackdelar hade några svarat att informationen brister ibland, utrymmen är för små, man måste ta hänsyn till många, enheterna är för självständiga och några har svarat att det inte finns några svagheter med en samlokaliserad skola. I uppräknigen av för- och nackdelar fanns det definitivt fler fördelar, konstaterade Lindqvist. (Lindqvist 2011: 58, 66,71)

Kajander, Dufva, Alanen och Kotkavuori (2015) har även gjort en undersökning i ämnet bland eleverna och lärarna i Jakobstads gymnasium och Pietarsaaren lukio. Dessa gymnasier har bildat ett tvåspråkigt gymnasiecampus sedan 2013 då Pietarsaaren lukio flyttade in i lokalerna som redan inhyste Jakobstads gymnasium. Syftet med deras studie var att ta reda på hur eleverna och lärarna kände inför samlokaliseringen och vad de hade för förväntningar och upplevelser. De ville också ta reda på på vilket vis de två skolornas elever och lärares svar skiljde sig och även hur elevernas svar skiljde sig från lärarnas svar. Undersökningen och materialinsamlingen skedde i november år 2013 vilket innebar att skolorna redan hade varit samlokaliserade några månader. Totalt samlade de in svar från 111 elever och 26 lärare. (Kajander, Dufva, Alanen, Kotkavuori 2015: 144–146)

Resultatet av studien visade att känslorna, förväntningarna och upplevelserna var varierande. Det fanns både negativitet och positivitet och konflikter i resultaten. Många hade varit tveksamma till flytten och samlokalisering men båda språkgrupperna hoppades på att samlokaliseringen kunde luckra upp fördomarna som de hade mot den andra språkgruppen. Svaresresultaten visade också att detta hade till viss mån redan realiserats. De svenskspråkiga uttryckte dock en rädsla om att det egna modersmålet skulle hamna i skym undan och att deras svenskspråkiga identitet skulle äventyras. Eleverna och lärarna från båda språkgrupperna var även oroliga över vilket språk som skulle användas i gemensamma utrymmen. Även om det uttryckts tveksamheter till flytten var det ändå många som även såg fördelar, till exempel större möjligheter till samarbete och utveckling av språkkunskaper och möjligtvis tvåspråkiga kurser. (Ibid. 154f)

4 SPRÅKSITUATIONEN I FINLAND OCH SPRÅKATTITYDER

Mestadels av länderna i världen är officiellt enspråkiga trots att det existerar fler språk än vad det finns länder. Detta innebär att det finns många människor som talar minoritetsspråk som inte har möjlighet att leva på sitt modersmål på samma villkor som majoritetsspråkets talare. I Finland är svenskan jämställd med finskan enligt lag, trots att svenskspråkiga finländare är en minoritet.

I detta kapitel kommer jag först presentera språksituationen i Finland och kort om Finlands språkhistoria. Jag kommer även försöka reda ut begreppet attityd, speciellt mot språk, samt hur man undersöker attityder. Språkattityderna spelar en stor roll vid en eventuell sammanslagning. Ett gemensamt campus och mycket samarbete förutsätter att både elever och lärare kommer överens och inte har några problem att arbeta över språkgränserna. Det lättaste sättet att mäta ett språks status, värde och betydelse är genom människors attityder (Baker 1992: 10).

4.1 Språksituationen i Finland

Finland har två nationalspråk, finska och svenska. Enligt Finlands officiella statistik (2020) utgjorde svenskspråkiga drygt 5,2 procent av Finlands befolkning år 2020, det vill säga cirka 288 000 invånare. Totalt 86,9 procent har finska som modersmål medan 7,8 procent har ett främmande språk. (Finlands officiella statistik 2020) Det är svårt att säga hur många procent av Finlands befolkning som är tvåspråkig eftersom man kan endast registrera ett modersmål.

Under sju århundraden var Finland en del av Sverige, från 1100-talet fram tills 1809 då Ryssland tog makten över Finland. Under denna tid var svenska det språk som användes officiellt och ansågs vara elitens språk, ett så kallat högstatusspråk. När Ryssland erövrade Finland började man kräva att finskan skulle få en starkare position och att landet skulle styras på finska. Finländarna behövde ett eget språk och finskan började användas i skrift och inom samhällets olika domäner. Finskans övertag resulterade i att

många svensktalande övergick till att tala finska under 1800-talet, samt att de översatte och bytte sina svenska namn till finska. De största förändringarna kom under sekelskiftet från 1800-talet till 1900-talet. Finskan tog över rollen som landets språk inom administrationen och kulturen och blev officiellt likställd med svenskan år 1902. (Einarsson 2009: 61f)

På denna tid utgjorde svenskspråkiga 14 procent av landets befolkning och i Helsingfors var majoriteten svensktalande samt i de närliggande kommunerna. Den yngre generationen av svenskspråkiga började dock emigrera till Sverige under mitten av 1900-talet vilket resulterade i att färre svenskspråkiga barn föddes i Finland och äktenskap över språkgränsen ökade, barnen som föddes i dessa äktenskap blev högst sannolikt finskspråkiga. (Folktinget 2010: 8)

Finland har som sagt två jämställda nationalspråk, vilket betyder att alla ska kunna få service på sitt eget modersmål. I praktiken är det dock inte alltid möjligt eftersom alla inte talar båda språken och svenskans ställning har försämrats under de senaste åren. Alla kommuner är heller inte skyldiga att erbjuda service på båda inhemska språken om de inte klassas som tvåspråkiga. Om en kommuns svenskspråkiga invånare utgör 8 procent eller uppgår till 3000 invånare klassas kommunen som tvåspråkig. Av Finlands 311 kommuner är 33 tvåspråkiga och 16 är enspråkigt svenska. De enspråkigt svenska kommunerna finns alla på Åland. Kommunerna kan även ansöka om att vara frivilligt tvåspråkig även om invånarantalet inte uppfylls, till exempel Lojo, Korsnäs och Larsmo är frivilligt tvåspråkiga kommuner. I 15 av de tvåspråkiga kommunerna är svenska majoritetsspråket och i 18 är finska majoritetsspråk. (Kommunförbundet 2021)

Språkbarometern gjorde en undersökning 2016 som visade att båda språkgrupperna var missnöjda och ansåg att språkklimaten har förändrats till det sämre i de tvåspråkiga kommunerna. Andelen finskspråkiga som ansåg att språkklimatet var bra i en undersökning gjord 2012 var 57 procent och andelen svenskspråkiga var 59 procent. I undersökningen som utfördes 2016 hade det sjunkit till 44 procent och 41 procent. Undersökningen visade även att nästan hälften av svenskspråkiga har upplevt trakasserier jämfört med en femtedel av de finskspråkiga. De svenskspråkiga är också sämre på att

kräva service på sitt modersmål än de finskspråkiga. Ungefär 48 procent av svenskspråkiga kräver alltid eller oftast service på sitt modersmål medan 43,1 procent finskspråkiga alltid kräver och 28,9 procent kräver oftast service på sitt modersmål. Hela 81,4 procent av de svenskspråkiga uppger att de byter språk om de inte får service på sitt modersmål medan endast 54,6 procent av finskspråkiga byter språk. De finskspråkiga är också mer benägna till att fortsätta använda sitt modersmål trots dålig service. (Husu 2016a). Mest nöjda svenskspråkiga hittar vi i Grankulla där totalt 90 procent av de svenskspråkiga är nöjda med språkklimatet. Missnöjdast av alla är svenskspråkiga som finns i Lojo och Vanda och finskspråkiga i Jakobstad. Även i Kristinestad är de finskspråkiga missnöjda, endast en tredjedel är nöjda. (Husu 2016b)

Svenskan har de senaste fyrtio åren varit ett stort tema speciellt i skolsammanhang. Redan på 80-talet myntades till exempel termen ”pakkoruotsi” som avser den obligatoriska svenskundervisningen i finska skolor. I och med grundskolereformen i slutet av 60-talet bestämdes det att alla elever i grundskolan ska läsa två obligatoriska språk, engelska och den andra inhemska språket. Motiveringen till att finskspråkiga skulle läsa svenska var att svenskan var en del av Finland och jämställt med finskan samt för att markera att Finland hör till Norden. (Väistö 2020: 272f)

Det var under 80-talet som språkdebatten tog fart och många politiker uttalade sig negativt om svenskan i tidningsinsändare och nyhetsinslag. De kritiserade speciellt svenskans ställning i Finland och förundrade sig över vilken nytta man har av att lära sig svenska. Denna debatt tog sig aktivt in i politiken och 1990 lades det fram en proposition om att avskaffa det andra inhemska språket som ett obligatoriskt ämne i grundskolan. (Väistö 2020: 273f, 280f) Förslaget gick ej igenom.

Debatten är lika aktuell idag som den var på 80- och 90-talet. Man kan se debatter och inslag om ”pakkoruotsi” speciellt på sociala medier. Detta har skapat en stor klyfta mellan språkgrupperna och speciellt finlandssvenskarna är rädda att svenskans ställning i landet ska försämrats ytterligare. Det är redan svårare att få betjäning på svenska och allt fler finlandssvenskar tar till finskan i formella sammanhang.

Latomaa & Nuolijärvi (2005) anser också att svenskan kommer förlora mark i Finland, inte bara till finskan utan även till engelskan som är stark inom vissa områden. De tror också att den finsk-svenska tvåspråkigheten kommer att ersättas med finsk-engelsk tvåspråkighet. Det finns en risk att svenskan i framtiden endast används i hemmen. (Latomaa & Nuolijärvi 2005: 213)

4.2 Begreppet attityd

Begreppet attityd kan vara svårt att definiera. Wellros (1998) definierar attityd som hur människor förhåller sig till ett visst fenomen, och att i sammanhang med attityder talar man ofta om positiv eller negativ attityd. I denna mening är attityd likt begreppet värdering, det vill säga att man har en uppfattning om vad som är bra och dåligt, eller gott och ont. (Wellros 1998: 29) Thurstone (1931: 261) definierar attityd som "the affect for or against a psychological object", det vill säga att attityder är känslor eller sinneströrelser för eller emot ett psykologiskt objekt.

Attityder delas oftast in i tre olika komponenter. Dessa är den kognitiva, evaluativa och konativa komponenten. Den första komponenten, kognitiva, är kunskapsinriktad och avser alla uppfattningar som man har gentemot det som är objektet för attityden. Dessa uppfattningar kan vara våra egna erfarenheter, andras erfarenheter och påståenden, stereotyper och information. Denna kunskap behöver alltså inte vara sann i sin mening. Dessa uppfattningar hör ihop med den evaluativa, känslomässiga, komponenten. När den evaluativa komponenten är med i bilden har vi genom våra uppfattningar bildat en känslomässig koppling till objektet för attityden, antingen en positiv koppling eller en negativ, eller likgiltighet. Dessa två komponenter tillsammans leder sedan till den tredje konativa komponenten. Denna komponent innebär handlingsberedskap. Den evaluativa och konativa komponenten är dock inte alltid sammanhängande. En handling som utförs kan vara noga uttänkt för att dölja inre attityder. (Einarsson 2009: 217f)

4.3 Språkattityder och hur man undersöker dem

Attityder gentemot språk förekommer hela tiden runtomkring oss utan att vi lägger märke till det. De gånger vi reagerar på språkattityder är de oftast negativa och uppstår i debatter, media eller slagsmål. Våra reaktioner och attityder mot språk kan bero på en hel del olika faktorer och vi reagerar även på olika aspekter av språk. Förutom att ha uppfattningar och attityd mot ett helt språk kan en del till exempel reagera på grammatik, dialekt och uttal (Garret 2010: 2). Attityder är heller inte enbart emotionella, utan de påverkar även våra tankar och handlingar (Ibid. 19).

Baker (1992) anser att konceptet med attityder och att undersöka dessa är viktigt, detta baserar han på tre olika aspekter. För det första är attityd ett koncept som är känt av många. Termen attityd används i många olika sammanhang och av många olika människor och inte endast av forskare och specialister. Det finns en generell uppfattning om vad en attityd är. Människor kan ha en positiv attityd till till exempel hälsa och motion vilket resulterar i ökad livslängd, på samma vis fungerar attityder mot språk. Det lättaste sättet att mäta ett språks status, värde och betydelse är genom människors attityder. Attityder gentemot språk spelar en stor roll för återställande och bevaring av språket. Om ett samhälle har en negativ attityd till ett språk eller mot tvåspråkighet är det högst osannolikt att tvåspråkig utbildning och utläring av språket lyckas. (Baker 1992: 9f)

Det andra är att en undersökning av samhällets attityder kan ge en antydning till deras tankar, övertygelser, preferenser och önskningar. En undersökning av attityder hjälper oss att förstå, förklara och förutse människors handlingar och beteende då de är direkt kopplade till attityder. De kan också visa hur samhällets tankar förändras och hur framgångsrikt ett språkpolitiskt genomförande skulle vara. När man inför användningen av språk, speciellt i utbildningssammanhang, är det viktigt att ta i beaktande attityderna av de som påverkas. (Baker 1992: 9–11)

För det tredje anser Baker (1992: 10) att attityder har bevisats vara ett nyttigt koncept inom många områden, till exempel inom religion, ras, sex och inte minst språk. Attityder

har undersökts i långt över 60 år och har blivit ett av nyckelkoncepten inom utbildning och socialpsykologi. (Baker 1992:19)

Attityder är dock psykologiska konstruktioner och detta innebär att det kan vara svårt att undersöka och observera dem (Garrett 2010: 20). Det är därför viktigt att veta exakt vad man vill undersöka då man undersöker attityder. Garrett (2010: 20f) diskuterar ett exempel där man undersöker elevers attityder gentemot deras lektioner i swahili. Undersökningen kan ske genom att intervjua dem, be dem skriva fritt formulerade brev eller fylla i bedömningsskalor, eller genom att observera deras beteende under lektionerna. Dessa metoder kallas för direkta metoder. Då materialet undersöks måste man veta vad man söker efter, på vilket vis syns och avslöjas attityderna i materialet och hur tolkar man och utvärderar dem. Attityder kan komma fram till exempel genom att informanterna uttrycker sina känslor och erfarenheter muntligt eller skriftligt, eller genom att läsa av deras kroppsspråk. (Garrett 2010: 21)

Det kan dock vara knepigt med enkäter och frågeformulär då man studerar attityder. Hypotetiska frågor är en aspekt som är speciellt knepig. Då folk får en hypotetisk fråga gällande hur de skulle agera i en situation de möjligtvis inte befunnit sig i finns det en risk att deras svar inte speglar verkligheten eftersom det är ibland omöjligt att förutse hur man skulle agera i en viss situation. Annat som man bör undvika i attitydundersökningar är frågor med laddade ord eller ledande frågor. (Garrett 2010: 43f)

Det finns också risk att informanterna håller in med sina negativa attityder och svarar på frågorna så som de tror är mera socialt acceptabelt. De försöker uttrycka sig öppensinnat, demokratiskt och utan några fördomar. Ett sätt att få folk att svara mera sanningsenligt är att låta dem vara anonyma. Forskaren kan också påverka informanterna och informanterna åsidosätter sina egna åsikter och svarar vad de tror efterforskaren vill höra, detta kan undvikas genom elektroniska enkäter där informanterna inte kan påverkas av forskarens beteende eller tonfall. (Garrett 2010: 44f)

En annan populär metod för att undersöka språkattityder är den så kallade matched guise-metoden. Denna metod har utvecklats av socialpsykologen Wallace E. Lambert och

innebär att lyssnare får bedöma två olika inspelningar med samma innehåll men på två olika språk. Försökspersonerna ska sedan bedöma inspelningar genom så kallade semantiska differentialskalor, även känd som Osgood-skalor. Dessa skalor består av adjektivpar som är direkta motsatser till exempel smart – dum, eller snäll – elak. Skalorna är oftast sjugradiga och informanterna ska pricka in på skalan hur hen känner för eller uppfattar inspelningar. Denna metod är så kallad indirekt. (Einarsson 2009: 219)

4 ANALYS AV ENKÄTSVAR

I detta kapitel kommer jag att presentera och diskutera enkätsvaren från de båda lärargrupperna. I avsnitt 4.1 redogör jag för frågorna gällande informanternas språkliga bakgrund och tidigare erfarenhet av att arbeta i en tvåspråkig arbetsmiljö. I avsnitt 4.2 behandlar jag informanternas åsikter och tankar kring att arbeta på ett tvåspråkigt skolcampus. Avsnitt 4.3 behandlar informanternas uppfattningar om vilka för- och nackdelar ett tvåspråkigt campus innebär och i avsnitt 4.4 redovisar jag för hur informanterna anser att ett samarbete mellan gymnasierna kunde utvecklas utan en samlokalisering. I avsnitten 4.5 behandlas informanternas åsikter kring den rådande språksituationen i Kristinestad och i avsnitt 4.6 presenteras informanternas egna kommentarer. Till sist gör jag en sammanfattande jämförelse i avsnitt 4.7 där jag jämför denna studies resultat med resultaten i studierna som nämns i avsnitt 3.4.

Jämte redovisningarna kommer jag även att jämföra båda lärargruppernas svar för att se om det finns några större attitydskillnader mellan lärarna från det svenskspråkiga gymnasiet och det finskspråkiga gymnasiet. I enlighet med fenomenografins tillvägagångssätt (se avsnitt 1.3) tar jag fasta på likheter och olikheter i materialet samt gör kategoriseringar. Frågorna presenteras i samma ordningsföljd som i enkäten (se bilaga 1) och några av svaren visualiseras med hjälp av tabeller för att svaren ska vara lätt överskådliga och för att kunna se likheter eller olikheter.

4.1 Språklig bakgrund och tidigare erfarenhet

I de två första frågorna av enkäten frågar jag efter lärarnas språkliga bakgrund och om de har någon tidigare erfarenhet av att arbeta på ett tvåspråkigt skolcampus eller i en tvåspråkig arbetsmiljö. Om de har tidigare erfarenhet har de möjlighet att svara på fråga tre där jag ber dem förklara vad för typ av erfarenhet de har samt om det har varit en positiv eller negativ upplevelse.

På första frågan angående deras språkliga bakgrund hade informanterna möjlighet att välja mellan svenskspråkig, finskspråkig, tvåspråkig eller annat. I avsnitt 2.1 behandlar jag tvåspråkighet och det framgår att det finns många olika sätt att definiera en tvåspråkig individ. Jag valde att fokusera på bakgrund eftersom det är kanske lättaste sättet för personer att identifiera sig som tvåspråkiga om de har en tvåspråkig bakgrund, det vill säga vuxit upp i en tvåspråkig hemmiljö. Genom att endast fråga om individerna är tvåspråkiga eller enspråkiga måste man öppna upp definitionen. Enligt definitionerna som diskuteras i avsnitt 2.1 kunde en tvåspråkig person vara en som kan förstå och skriva på finska eller svenska men inte nödvändigtvis kommunicera fullständigt. Man kan anta att informanterna i studien är på någon nivå tvåspråkiga eftersom de är lärare och har således studerat det andra inhemska språket i flera år under sin skolgång, både på grundskolenivå och högskolenivå, eller universitetsnivå, samt avlagt gymnasieexamen. Svaren på första frågan ser vi i tabell 2.

Tabell 2. Informanternas språkliga bakgrund

Skola	Svenskspråkig	Finskspråkig	Tvåspråkig
Gymnasium	9	-	1
Lukio	-	8	-

Som man kan se av tabell 2 är antalet informanter från Svenska gymnasiet tio stycken och från Kristiinankaupungin lukio är de åtta, det vill säga totalt 18 informanter. Enligt tabellen arbetar de flesta lärarna på sitt modersmål. Utav de tio informanterna vid Kristinestads gymnasium är det endast en som anser sig vara tvåspråkig. I enkäten har jag specificerat att med tvåspråkig avses i detta fall att man talar finska och svenska. De hade dock även möjlighet att välja ”Annat” som alternativ och specificera. Ingen av lärarna har svarat annat och det har därför utelämnats från tabellen. De lärare som svarade från Kristiinankaupungin lukio arbetar alla på sitt modersmål.

På frågan om de hade tidigare erfarenhet av att arbeta i en tvåspråkig arbetsmiljö eller på ett tvåspråkigt skolcampus svarade fyra av informanterna från svenska gymnasiet att de hade erfarenhet. Två av informanterna har arbetat vid Vasa Lykeion som är ett tvåspråkigt skolcampus i Vasa som består av Vasa Gymnasium, Vaasan Lyseon lukio och Vasa svenska aftonläroverk. De har båda positiva erfarenheter från sin tid på Lykeion. En av informanterna lyfter fram flera positiva aspekter, så som att eleverna fick en naturlig kontakt till båda språken, både på rasterna och genom samarbete. Informanten förklarar att samarbete skett inom musiken, bildkonsten och gymnastiken. Båda informanterna upplevde att skolmiljön var genuint tvåspråkigt vid Lykeion. Den enda negativa erfarenheten är att en av informanterna upplevde att man inte drog nytta av samlokaliseringen i tillräckligt stor utsträckningen. En av informanterna hade velat se ett mer utökat samarbete genom till exempel gemensamma temadagar och studiebesök.

En av informanterna har arbetat i en språkbadsklass och har mest positiva erfarenheter. En annan har arbetat i en tvåspråkig arbetsmiljö men betonar att det språk som användes huvudsakligen var finska och på möten och planeringstillfällen har det förutsatts att de svenskspråkiga även uttrycker sig på finska så att alla förstår.

Från Kristiinankaupungin lukio har endast en av informanterna svarat att de har tidigare erfarenhet av att arbeta i en tvåspråkig arbetsmiljö eller på ett tvåspråkigt campus. Informanten har dock inte specificerat något närmare och har heller inte svarat på frågan om de tidigare erfarenheterna har varit positiva eller negativa.

4.2 Åsikter och tankar

I fråga fyra fick lärarna berätta om sina tankar och åsikter kring att arbeta på ett tvåspråkigt skolcampus, även om de inte har någon tidigare erfarenhet av det. Detta är en hypotetisk fråga som enligt Garrett (2010) bör undvikas (se avsnitt 4.3). Frågan är dock högst relevant och i och med att svaren är anonyma kan man anta att informanterna har svarat så sanningsenligt som möjligt.

Av svarsresultaten framkommer det att ingen av informanterna har negativa tankar kring att arbeta på ett tvåspråkigt campus. De flesta förhåller sig positivt till ett gemensamt campus och anser att det vore en god idé, detta syns i exemplen 1–3.

- (1) Jag är positiv och öppen för det. Jag ser endast möjligheter i det.
- (2) Suhtaudun optimistisesti. Toivon tätä. Pienikin yhteistyö kaupungissa ruotsinkielisten kollegoiden kanssa on sujunut hienosti.
- (3) Jag tycker det är en bra idé.

Informanter från båda gymnasierna anser att det vore givande och flera av dem uppmärksammar att tidigare samarbeten har varit lyckade. Några har kommenterat att det vore en ”jättebra idé” och ”erinomainen ajatus”. Lärarna från svenska gymnasiet anser också att det vore en stor fördel för eleverna att få vistas i en tvåspråkig miljö och bli van med att höra, och möjligtvis även använda, det andra inhemska språket. De flesta ser många möjligheter och fördelar med ett gemensamt campus. Informanterna från finska gymnasiet påpekar att de är för ett tvåspråkigt gymnasium och skulle gärna se ett i Kristinestad. Flera av dem har även uppmärksammat tidigare lyckade och givande samarbeten och gemensamma fester, detta ses även i exempel 2 ovanför.

Två av informanterna från vardera gymnasiet har svarat att det kan vara utmanande, men ingen av dem uttrycker sig direkt negativt. De anser att det kunde vara eventuellt utmanande ifall lärarna måste undervisa på ett språk de inte behärskar fullt ut, se exempel 3 och 4 nedan. Detta är högst osannolikt eftersom det handlar om en samlokalisering och inte en sammanslagning av skolorna. En av lärarna frågar sig också om det finns en risk att eleverna börjar välja kurser baserat på lärarnas modersmål, se exempel 5. Här stöter vi på samma fenomen som har varit en större del av debatten gällande tvåspråkiga campus, nämligen definitionen. Dessa tre informanter verkar definiera ett tvåspråkigt campus som en skola som är verksam på två språk med elever från båda språkgrupperna, när det egentligen är frågan om två skilda skolor som befinner sig under samma tak och kan samarbeta, om så önskas.

- (3) Intressant men även utmanande, måste vara så att läraren använder det språk som hen behärskar
- (4) Näen monikieliset luokkatilanteet sekä rikkautena että haasteena opettajalle, jonka tulisi pystyä ehkä opettamaan ainettaan kahdella kielellä.
- (5) ... Onko silloin kuitenkin vaarana, että opiskelijat valitsevat kurssin opettajan äidinkielen perusteella?

I den femte frågan fick de ta ställning till hur positivt, eller negativt, de känner inför ett samarbete med det andra gymnasiet. De fick välja mellan alternativen mycket positiv, positiv, neutral, negativ, mycket negativ eller vet ej. Det fanns också möjlighet att kryssa i övrigt och skriva något själv. Svaren på femte frågan finns i tabell 3 nedan.

Tabell 3. Informanternas inställning till ett samarbete

Skola	Mycket positiv	Positiv	Neutral	Negativ	Mycket negativ	vet ej	Övrigt
Gymnasium	3	6	-	-	-	1	-
Lukio	6	2	-	-	-	-	-

Alla av informanterna, förutom en, har kryssat i att de är antingen positivt eller mycket positivt inställd till ett samarbete. Totalt var nio informanter mycket positiva till ett samarbete och åtta informanter var positivt inställda. Endast en svarade vet ej.

4.3 För- och nackdelar

I fråga sex bad jag lärarna att fundera kring vilka för- och nackdelar ett tvåspråkigt skolcampus i Kristinestad skulle kunna innebära. Även av dessa svar kan man se att lärarna överlag är positivt inställda eftersom fördelarna som räknas upp är klart fler än nackdelarna. Alla av informanterna lyfter fram flera fördelar medan endast åtta av dem även listar några få nackdelar. Några av fördelarna som lyfts fram ser vi i exempel 6 och 7 nedan.

- (6) Taloudellinen säästö, oppilaat varmasti haluaisivat tutustua toisiinsa ja tehdä yhteistyötä, kielitaito paranisi, turhat ennakkoluulot pois eri ryhmien väliltä.
- (7) Fördelarna är många, t.ex. skulle man höra det andra inhemska språket rastetid och man kunde ordna olika aktiviteter tillsammans, såsom temadagar, friluftsdagar, firande av olika högtider m.m. I finsk- och svenskundervisningen kunde samarbetet gällande klasstandem utvecklas ytterligare. Jag tror att det skulle stärka "vi-känslan" bland ungdomarna i kommunen.

Fördelarna i exempel 6 och 7 ovanför nämner ekonomiska fördelar, gemensamma aktiviteter och samarbete och språkutveckling. För att få en mer överskådlig blick över alla fördelarna som nämnts har jag valt att kategorisera svaren och ställt upp dem i tabell 4.

Tabell 4. Fördelar med samlokalisering enligt informanterna

Fördelar	Gymnasium	Lukio	Sammanlagt
Gemensamma kurser, större kursutbud, tandemundervisning	7	3	10
Genuin språkmiljö	4	3	7
Ekonomiskt	2	2	4
Sociala kontakter över språkgränsen för eleverna	4	2	6
Gynnar språkutvecklingen hos eleverna	4	3	7
Gemensamma aktiviteter	3	2	5
Delade resurser	1	-	1
Nya kollegor	1	1	2
Motverka fördomar	-	1	1

Med hjälp av tabell 4 får man en tydligare bild av de fördelar som förekommer mest. Fördelarna som lyfts fram är många. Den vanligaste fördelen som informanter från båda gymnasierna lyfte fram är att ett bredare kursutbud skulle vara möjligt om eleverna kunde delta i kurser från vilketdera gymnasiet. I nuläget har de inte möjlighet att erbjuda alla kurser eftersom det inte finns tillräckligt med intresserade elever till alla kurser. Några ser också att man möjligtvis kunde ordna tvåspråkiga och gemensamma kurser eller tandemklasser i finsk- och svenskundervisning. De två andra fördelarna som lyfts fram mest är att eleverna har möjlighet att uppleva en tvåspråkig miljö och har kontakt med det andra inhemska språket dagligen och att deras språkkunskaper skulle förbättras. Informanterna ser också att det vore möjligt att elevernas sociala kretsar växer och att det vore naturligt för dem med umgänge över språkgränserna. En annan fördel som nämns flera gånger är att det skulle vara mer ekonomiskt med ett gemensamt campus. En ekonomisk fördel med en samlokalisering är ett faktum som konstaterades i arbetsgruppernas rapporter som gjordes år 2017 (se avsnitt 3.3.2).

Några nämner även gemensamma aktiviteter som en fördel, här har de nämnt bland annat temadagar, friluftsdagar, studieresor och firande av högtider. Andra fördelar som nämnts är motverkandet av fördomar och informanterna ser det även som en fördel med nya kontakter och lärarkollegier samt delade resurser. Av tabell 4 kan vi se att fördelarna som nämns från gymnasierna inte skiljer sig på något större plan. Till antalet har lärargruppen från svenska gymnasiet nämnt fler fördelar men informanterna är även fler till antalet.

Nackdelarna som lyfts fram är klart färre till antal som vi kan se av tabell 5 här nedan. Tre av informanterna, en från svenska gymnasiet och två från finska gymnasiet, har även uttryckligen skrivit att de inte kan se några som helst nackdelar med ett gemensamt campus.

Tabell 5. Nackdelar med samlokalisering enligt informanterna

Nackdelar	Gymnasium	Lukio	Sammanlagt
Utrymmen	4	1	5
Svårt, stökigt	1	1	2

Risk att språkklyftorna ökar	-	1	1
------------------------------	---	---	---

Nackdelar som lyfts fram av informanterna gäller främst brist på utrymmen, de ställer sig frågan var skulle undervisningen ta plats. De gillar heller inte tanken på att kanske bli tvungna att flytta runt mycket mellan olika klassrum. Två av informanterna har också olika åsikter gällande ett gemensamt campus där även högstadierna skulle ingå. En av informanterna påpekar att svenska gymnasiet och högstadiet har delade lärartjänster och en förflyttning av endast gymnasiet skulle innebära en större börda för lärarna som måste färdas mellan gymnasiet och högstadiet, informanten ser helst ett gemensamt campus där även finska och svenska högstadierna ingår. Den andra informanten lyfter även fram problemet med delade lärartjänster och att ett för stort avstånd mellan gymnasiet och högstadiet skulle leda till större kostnader. Informanten betonar dock att hen inte är lika positivt inställd till ett campus där högstadierna skulle ingå. Jag har valt att även sätta dessa två informanters åsikter under ”utrymme” i tabellen. En av informanterna påpekar att det kan vara svårt i början före man är in i systemet och en funderar om det kan bli ”raddigt”, det vill säga stökigt.

En informant lyfter också fram att det finns risk att språkklyftorna ökar och att det skulle bildas ett ”vi” och ”dom” och att i detta fall är det speciellt viktigt att personal och ledning kan uppvisa goda attityder och kunna redovisa för vilka fördelar ett gemensamt campus ger. En av informanterna går även in på politik och anser att enda negativa med detta är Svenska folkpartier som motarbetar idén om ett tvåspråkigt gymnasium, denna åsikt är dock inte direkt riktad som en nackdel mot tvåspråkiga gymnasiecampus och man kan anta att informanten är för ett tvåspråkigt campus.

Av informanterna är det tre som uttryckligen skriver att de inte kommer på några nackdelar med en samlokalisering och två skriver att de kan endast se fördelar med en samlokalisering. Sex av informanterna nämner inget om nackdelar i sina svar. Totalt nämns endast åtta nackdelar med en samlokalisering, jämfört med 43 fördelar.

4.4 Samarbete utan ett gemensamt skolcampus

De två gymnasierna samarbetar redan i dagens läge men enligt arbetsgruppens rapport (se avsnitt 3.3.2 Debatten om samlokaliseringen) så förutsätts det en samlokalisering för att samarbetet ska kunna vidareutvecklas. I sjunde frågan frågade jag hur lärarna tror att samarbetet mellan skolorna kunde utvecklas utan ett gemensamt skolcampus.

Flera av informanterna var eniga och ansåg att samarbetet inte kunde utvecklas mer utan ett gemensamt campus, eller i alla fall inte på en nivå som skulle ge något mervärde. Som orsaker till detta gavs bland annat avståndet mellan gymnasierna. Två av informanterna från svenska gymnasiet och en från finska ansåg att man kunde ha fler gemensamma projekt eller till och med gemensamma skolresor. En av informanterna tror att samarbetet kan utvecklas och nämner bland annat den nya läroplanen som trädde i kraft hösten 2021 som innebär att eleverna kan delta fritt i kurser från båda gymnasierna. Från finska gymnasiet har tre av informanterna påpekat att ett samarbete förutsätter att skolornas läsordning är likadana. Problemet med läsordningarna borde vara fixat efter enkätsvaren har samlats in. I Sahls (2020) artikel i Svenska Yle talas det om att öppna upp kursbrickorna och låta eleverna fritt välja kurser från båda gymnasierna, detta förutsätter att läsordningarna och tiderna i båda gymnasierna är synkroniserade.

4.5 Allmänna situationen i Kristinestad

I den sista frågan ville jag ha reda på hur lärarna upplever språksituationen allmänt i Kristinestad. Kristinestad är en tvåspråkig stad där största andelen av invånarna har svenska som modersmål. Jag minns själv från ungdomen att språksituationen inte var den bästa i Kristinestad, det fanns en stark ”vi” mot ”dem”-känsla och det var vanligt att man ropade glåpord åt varandra baserade på vilken språkgrupp man tillhörde. Jag valde därför att fråga hur lärarna uppfattar situationen nu. I en undersökning gjord av Språkbarometern 2016 (se avsnitt 4.1) framgår det också att de finskspråkiga som är mest missnöjda med språkklimatet i tvåspråkiga kommuner finns i Jakobstad och Kristinestad (Husu 2016b).

Som vi kan se av tabell 6 verkar informanterna ha lite olika åsikter gällande språksituationen i staden men överlag kan man anta att de flesta verkar vara av den åsikten att det kunde vara bättre.

Tabell 6. Språksituationen i Kristinestad enligt informanterna

Åsikt	Gymnasium	Lukio	Sammanlagt
Bra	1	2	3
Inte så bra	3	-	3
Okej	2	1	3
Bättre än förr	3	1	4
Bättre bland ungdomarna	1	1	2
Dåligt politiskt sett	2	2	4
Neutral	-	1	1

Endast tre av informanterna anser att språksituationen är bra och två anser att språksituationen är bättre bland den yngre generationen. Fyra av informanterna anser att språksituationen är klart bättre nu än vad den var för cirka 10–15 år sedan men att den fortfarande inte är bra.

Fyra av informanterna, två från svenska gymnasiet och två från finska, skyller den dåliga språksituationen delvis på politiken i staden. De två informanterna från svenska gymnasiet anser att språksituationen är invecklad politiskt sett och en av dem anser att ett visst ospecificerat parti styr för mycket i staden. En av de informanterna från det finska gymnasiet skriver att politikerna hindrar att språksituationen kunde förbättras, precis så som de förhindrar ett gemensamt campus. Den andra informanten uttrycker sig starkt och anser att gamla konservativa politiker styr och ställer med sina fördomar och attityder och på så vis bildas det onödiga murar. Andra kommentarerna kring språksituationen var bland annat att den är så där, inte tillfredsställande och borde förbättras, dessa har alla kategoriserats under ”Inte så bra” i tabellen. En informant ansåg också att situationen är neutral. Av alla 18 informanter var det endast tre som ansåg att språksituationen är bra. En av informanterna har aldrig haft problem med att sköta sina ärenden på finska och har heller aldrig stött på negativitet riktad mot finskan. Informanten är dock ny i Kristinestad

och har endast befunnit sig på orten några månader och har således kanske inte hunnit bilda sig en helbild av situationen. Informanten själv påpekar också att hen inte känner till hur situationen har varit eller förändrats under åren och inte heller stadens historia.

Svaren var inte så utförliga och informanterna berättade kort om hur de upplever situationen, det kom dock inte längre förklaringar eller motiveringar till varför de anser att situationen är dålig eller hur den skulle kunna förbättras. Här saknade jag alternativet att kunna öppna upp frågan mer och ställa följdfrågor.

4.6 Övriga kommentarer

I slutet av enkäten var det fritt för informanterna att lämna kommentarer kring ämnet. De flesta valde att inte lämna några kommentarer medan ett par skrev att de önskar att det blir ett gemensamt campus.

En av kommentarerna som lämnades lyder såhär:

- (8) Ei muuta. Kuin että ihan sama millä kielellä sitä lauletaan ja soitetaan. Mutta ei mene perille täällä.

Kommentaren har en negativ ton men inget som indikerar vad som är objektet för negativiteten. Man kan dra slutsatser av de tidigare svaren att negativiteten inte är riktad mot idén om en samlokalisering eftersom det inte finns några indikationer i de tidigare svaren att någon av informanterna är negativt inställd till ett tvåspråkigt campus. Informanten som lämnat kommentaren har även svarat på fråga nummer fem att hen är väldigt positivt inställd till ett samarbete med det andra gymnasiet. En möjlighet är att person refererar till politiken och språksituationen eftersom dessa är de två som fått mest kritik och negativa svar.

En av informanterna hade gärna velat få mera information om vad ett tvåspråkigt skolcampus innebär och om det faktiskt finns planer kring ett sådant. Jag valde här att skicka åt alla informanterna länkar till sidor med information om tvåspråkiga campus samt länkar till nyhetsartiklar som behandlar just Kristinestads situation. Det verkar finnas väldigt få nyhetsartiklar på finska om ämnet, även om det berör lika mycket finskspråkiga som svenskspråkiga. Detta kanske har något med språksituationen att göra. Ämnet anses kanske ha mer nyhetsvärde för den svenskspråkiga befolkningen i staden eftersom deras språk är minoritetsspråket, sett till språkfördelningen i Kristinestad är dock svenskspråkiga majoriteten med 56 procent jämfört med 42 procent finskspråkiga.

4.7 Slutsatser och jämförelse med tidigare studier

Överlag kan jag konstatera att lärarna från båda gymnasierna är positivt inställda till ett gemensamt campus och deras åsikter är homogena i de flesta frågorna i studien. Det verkar som att lärarna från Kristiinankaupungin Lukio är lite mera positiva till ett samarbete, då totalt sex av åtta informanter (se tabell 3) svarade att de var mycket positivt inställda, jämfört med Kristinestads gymnasium där endast tre hade svarat mycket positiv. Informanterna från Kristiinankaupungin Lukio påpekade även oftare att de är för ett tvåspråkigt campus och hoppas att det blir av i Kristinestad.

Ingen av informanterna uttrycker sig negativt om det gemensamma campuset men flera av dem, från båda informantgrupperna, påpekar samma orosmoment med ett gemensamt campus. Från båda grupperna anser man att utrymmen är ett problem och ifall lärarna blir tvungna att undervisa på ett språk de kanske inte behärskar fullt ut. De lyfter även fram problem som att det kan vara svårt i början och stökigt.

Vad gäller fördelarna med ett gemensamt campus är de också eniga. Från båda grupperna av informanter lyfts bredare kursutbud, genuint tvåspråkig miljö, ekonomi och det sociala fram som fördelar. Deras positiva inställning syns också genom att båda grupperna lyfter fram fler fördelar än nackdelar. Många av informanterna, speciellt från Kristiinankaupungin lukios lärargrupp, nämner inget om nackdelar alls i sina svar medan

tre av informanterna påpekar att de anser att det inte finns några nackdelar och två nämner att det finns endast fördelar, dessa svar är också jämnt fördelade mellan lärargrupperna.

De mest negativa attityderna framkommer i fråga nummer åtta, det vill säga sista frågan, som handlar om språksituationen i Kristinestad. Negativiteten i kommentarerna riktar sig dock inte mot språken i sig utan mot politikerna och den överlag dåliga språksituationen som upplevs i staden. Från båda grupperna anser man att situationen har förbättrats men att det finns fortfarande mycket att göra.

I svaren från min studie kan man se många likheter med de tidigare studierna som nämns i avsnitt 3.4. Lindqvist (2011), Palmu (2013) och Simonen (2016) har alla gjort sina studier i skolor som redan är samlokaliserade och verksamma, trots det kan man dra många paralleller mellan lärarnas uppfattningar och åsikter i min studie och lärarnas erfarenheter i deras studier.

Simonens (2016) informanter ansåg att samlokaliseringen och flytten var turbulent i början men efter samlokaliseringen har skolorna haft möjlighet att erbjuda fler kurser än tidigare och det har även ordnats tandemkurser. En nedslående aspekt är att samlokaliseringen inte har ökat elevernas kontakter utanför klassrummet. Flera av informanterna i min studie hoppas att en samlokalisering skulle innebära möjlighet att erbjuda ett större kursutbud och tandem-undervisning. Några av informanterna i min studie hoppas även på att elevernas sociala kretsar skulle utvidgas, något som tyvärr inte överensstämmer med erfarenheterna i Simonens (2016) studie.

Lindqvist (2011) undersökte lärarna och rektorernas erfarenheter och upplevelser kring samarbetet, hur det fungerar och vilka metoder som använts för att förbättra samarbetet. Lindqvist var även intresserad av fördelarna med en samlokalisering och fick bland annat svar som att eleverna förbereds för ett tvåspråkigt samhälle samt möjligheten att påverka språkattityderna. I min studie har flera av informanterna nämnt tvåspråkig miljö som en av fördelarna och att motverka fördomar.

5 SLUTDISKUSSION

I detta kapitel sammanfattar jag min studie och går kort igenom resultaten från analysen. Jag kommer även diskutera hur studien möjligen kunde förbättras och om metoden var ändamålsenlig. Jag begrundar även på vilket sätt studien kunde utvecklas och hur man skulle kunna gå framåt i ämnet.

Syftet med denna avhandling var att ta reda på två lärargrupper tankar, åsikter och attityder gentemot ett tvåspråkigt skolcampus. Lärarna som deltog i denna studie arbetade antingen vid svenska gymnasiet Kristinestads gymnasium eller vid det finska gymnasiet Kristiinankaupungin lukio. I Kristinestad har det länge diskuterats kring en samlokalisering av stadens två gymnasier. Det finns flera orsaker till att det diskuterats ett gemensamt campus, bland annat på ekonomiska grunder och för att kunna vidareutveckla och underlätta samarbetet mellan gymnasierna.

Baker (1992: 9) anser att det är speciellt viktigt att studera attityderna och ta i beaktande de som påverkas mest när språk införs i utbildningssammanhang. Det har tidigare gjorts en undersökning bland elever och vårdnadshavare och resultatet av undersökningen visade att de flesta var positivt inställda till ett tvåspråkigt skolcampus. Syftet med denna studie var att undersöka lärarnas åsikter och attityder eftersom det krävs att även de är positivt inställda till ett utökat samarbete.

För att kunna studera lärarnas attityder och åsikter fick de svara på en enkät som behandlade ämnet. Enkäten innehöll öppna och slutna frågor där lärargrupperna fick svara på frågor som gällde bland annat deras egna erfarenheter av tvåspråkiga arbetsmiljöer, för- och nackdelar med ett gemensamt campus och hur positivt inställda de var till att samarbeta med varandra. Vid gymnasierna arbetar totalt 29 lärare och av dessa var det 18 stycken som svarade på enkäten som skickades ut via e-post. Analysen visade att ingen av informanterna var negativt inställda till att arbeta på ett tvåspråkigt campus. De flesta av informanterna svarade att de är väldigt positivt inställd till ett tvåspråkigt campus. När informanterna ombads lista fördelar och nackdelar med ett tvåspråkigt campus var det flera av informanterna som ansåg att det finns endast fördelar eller att de inte kunde

komma på några nackdelar. Informanterna räknade totalt upp 43 fördelar och endast åtta nackdelar. Fördelarna berörde främst utveckling av kursutbudet och språkutveckling. Vid en jämförelse med studierna som nämns i avsnitt 3.4 Tidigare forskning finns det många likheter mellan informanternas svar. Lärarna i min studie har hoppats på att eleverna ska umgås över språkgränserna och att gymnasiernas kursutbud kunde bli större. I bland annat Simonens (2016) studie har det visat sig att efter samlokaliseringen hade gymnasierna möjlighet att erbjuda kurser som de kanske inte hade innan.

Metoden för att samla in materialet var enkäter. Detta är en snabb och smidig insamlingsmetod men som nämns i avsnitt 1.3 finns det risker för bortfall med enkäter. Jag skickade ut 29 enkäter och fick 18 svar, det ger en svarsprocent på cirka 62 procent, ett bortfall på nästan 40 procent. Det finns heller ingen möjlighet att ställa följdfrågor eller reda ut missförstånd som kan uppstå, gällande till exempel frågor eller begrepps betydelser, då informanterna svarar på enkäterna för sig själva. På övriga kommentarer hade någon lämnat en kommentar där de önskade mera information om vad en samlokalisering och ett tvåspråkigt campus innebär. Eftersom informanterna saknade information kanske deras svar är missvisande och det märks bland annat på lärarna som nämner nackdelar som till exempel att de kanske blir tvungna att undervisa på det andra inhemska språket som de kanske inte behärskar tillräckligt väl. Jag skickade ut länkar med information till båda lärargrupperna men detta var först efter enkäterna hade besvarats.

Jag märkte även att det i flera fall vore bra med följdfrågor för att öppna upp informanternas svar mer. Speciellt på frågan om språksituationen skulle det ha varit intressant med utförligare svar. Om jag skulle göra om studien nu hade jag ansett att intervjuer vore en lämpligare metod för insamling av material. Idealiskt vore intervju och enkäter. Man kunde även använda sig av Osgoods skala för att få en bättre inblick i lärarnas attityder till det andra inhemska språket. Genom intervjuer kunde man även ha studerat lärarnas kroppsspråk samt hur länge det tar för dem att komma på positiva eller negativa svar.

För vidare studier inom ämnet kunde man även ha gjort en attitydundersökning bland eleverna eller använt sig av materialet från den tidigare undersökningen som gjordes bland eleverna och vårdnadshavarna. Det skulle även vara intressant att göra en jämförelse mellan lärarna och elevernas förväntningar. För vidare studier kunde man även bygga vidare på temat kring språkklimatet och situationen i Kristinestad. I lärargruppen var det två av informanterna som ansåg att språksituationen är bättre bland den yngre generationen. En jämförelse av äldre och yngres upplevelser av språkklimatet kunde ge en bättre bild av attityderna gentemot det andra inhemska språket.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Baker, Colin (2011). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Bristol: Multilingual matters. 5th edition.
- Baker, Colin (1992). *Attitudes and language*. Clevedon: Multilingual matters.
- Colorado State University (2021). Survey reaserch. [Webbsida]. [Citerat 7.1.2021]. Tillgänglig: <https://writing.colostate.edu/guides/page.cfm?pageid=1403&guideid=68>
- Deutsche Schule Helsinki (2021). Tietoa koulusta. [Webbsida]. [Citerat 24.11.2021]. Tillgänglig: <https://www.dsh.fi/fi/tietoa-koulusta/tietoa-koulusta>
- Einarsson, Jan (2009). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur. Upplaga 2:1.
- Ejlertsson, Göran (2005). *Enkäten i praktiken*. En handbok i enkätmetodik. Lund: Studentlitteratur.
- Expat Finland (2021). International Schools & Private Schools in Finland [webbsida]. [Citerat 25.11.2021]. Tillgänglig: https://www.expat-finland.com/living_in_finland/international_schools.html
- Finlands officiella statistik (2020). Befolkningsstruktur. [Webbpublikation]. [Citerat 25.11.2021]. Tillgänglig: https://www.stat.fi/til/vaerak/2020/vaerak_2020_2021-03-31_tau_002_sv.html
- Garrett, Peter (2010). *Attitudes to Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Grannas, Peter (2018), gymnasierektor. Kristinestad. E-post 2.11.2018.
- Grosjean, F (1985). The bilingual as a competent but specific speaker-hearer. *Journal of multilingual and multicultural development*. 467–477. Tillgänglig: https://www.francoisgrosjean.ch/bilin_bicult/1%20Grosjean.pdf
- Husu, Rikhard (2016a). Språkbarometern: Relationen mellan finsk- och svenskspråkiga församrats. *Svenska Yle* [webbtidning]. [Citerat 25.11.2021]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/09/14/sprakbarometern-relationen-mellan-finsk-och-svensksprakiga-forsamrats>
- Husu, Rikhard (2016b). Språkklimatet bäst i Grankulla, sämst i Jakobstad - se läget i din kommun! *Svenska Yle* [webbtidning]. [Citerat 25.11.2021]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/09/14/sprakklimatet-bast-i-grankulla-samst-i-jakobstad-se-laget-i-din-kommun>

- Ilanguages.org (2018). Multilingual People. [Citerat 4.11.2021]. Tillgänglig: <http://ilanguages.org/bilingual.php>
- Jyväskylän Yliopisto (2015). Fenomenografinen analyysi [webbsida]. [Citerat 2.11.2018]. Tillgänglig: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/fenomenografinen-analyysi>
- Kajander, Kati, Hannele Dufva, Ella Kotkavuori & Riikka Alanen (2014). Kaksikielinen koulu? Pietarsaaren lukio ja Jakobstads gymnasium saman katon alle. [Webbsida]. [Citerat 11.11.2018]. Tillgänglig: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-joulukuu-2014/kaksikielinen-koulu-pietarsaaren-lukio-ja-jakobstads-gymnasium-saman-katon-alle>
- Kajander, Kati, Hannele Dufva, Ella Kotkavuori & Riikka Alanen (2015). Kielimuureja vai yhteiselo: odotuksia ja kokemuksia kahden kielen koulusta. I: T. Jakonen, J. Jalkanen, T. Paakkinen, & M. Suni (red.). *Kielen oppimisen virtauksia. Flows of language learning*. 142–158. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys.
- Karjalainen, Katri & Nina Pilke (2012). *Samlokalisering, samarbete eller kanske sammansmältning?* Analys av begreppet 'tvåspråkig skola' i en dagstidning. [PDF-fil]. [Citerat 11.11.2018]. Tillgänglig: https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/30884748/VAKKI2012_Karjalainen_Pilke.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1542036225&Signature=W3lH2zshf2sJrkdKZhp9qeoS%2F1Y%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DSamlokalisering_samarbete_eller_kanske_s.pdf
- Kommunförbundet (2021). Svensk- och tvåspråkiga kommuner. Bakgrundsinformation 2008–2017. [Pdf-fil]. [Citerat 25.11.2021] Tillgänglig: https://www.kommunforbundet.fi/sites/default/files/media/file/2017-02-svensk-och-tvasprakiga-kommuner_0.pdf
- Kristinestad (2020). Grundskolor. [Webbsida]. [Citerat 4.4.2020]. Tillgänglig: <https://www.kristinestad.fi/utbildning-och-smabarnspedagogik/grundskolor/>
- Kristinestad (2021). Några drag ur skolans historia. [PDF-fil]. [Citerat 5.10.2021]. Tillgänglig: <https://www.kristinestad.fi/assets/Sidor/1/990/Nagra-drag-ur-skolans-historia.pdf>
- Lag om grundläggande utbildning 21.8.1998/628.
- Latomaa, Sirkka & Pirkko Nuolijärvi (2005). The Language Situation in Finland. I: Robert B. Kaplan & Richard B. Baldaug Jr. (red.). *Language Planning and*

Policy in Europe Vol 1. Hungary, Finland and Sweden. Clevedon: Multilingual Matters.

Laurén, Christer (1999). *Språkbud.* Forskning och praktik. Vasa: Vasa universitet.

Lindqvist, Clara (2011). *Två språk i samma byggnad : en fallstudie av lärarnas och rektorernas upplevelser av samarbetet mellan Östersundom skola och Sakarinnmäen koulu.* Opublicerad avhandling pro gradu. Vasa: Åbo Akademi.

Långvik, Ann-Sofie (2013a). Kristinestad kan få gemensamt skolcampus. *Svenska Yle*. [webbtidning]. [Citerat 8.4.2019]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2013/10/09/kristinestad-kan-fa-gemensamt-skolcampus>

Långvik, Ann-Sofie (2013b). Inget gemensamt skolcampus i Kristinestad. *Svenska Yle*. [webbtidning]. [Citerat 8.4.2019]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2013/10/10/inget-gemensamt-skolcampus-i-kristinestad>

Palmu, Jessica (2013). *"Naturligt vardags språkbudkar" : en fallstudie av rektorers och ämneslärares upplevelser av samarbetet i en samlokaliserad skola.* Opublicerad avhandling pro gradu. Vasa: Åbo Akademi.

Patel, Runa & Bo Davidson (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera undersökning.* Lund: Studentlitteratur. Tredje upplagan.

Pilke, Nina & Gun-Viol Vik (2013). Parallelspråkighet och diagonal språkanvändning på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. I: Mona Forsskhål, Marja Kivilehto, Johanna Koivisto & Pasi Metsä (red.). *Svenskan i Finland 15.* Tammerfors: Tampere University Press.

Sahl, Alexia (2021). Gymnasierna i Kristinestad inleder ett efterlängtat samarbete över språkgränserna – hoppas locka studerande från både när och fjärran. *Svenska Yle* [webbtidning]. [Citerat 25.3.2021]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2021/02/24/gymnasierna-i-kristinestad-inleder-ett-etterlangtat-samarbete-over-sprakgranserna>

Sahlström, Fritjof, Tuuli From & Anna Slotte-Lüttge (2013). Två skolor och två språk under samma tak. I: Heidi Harju-Luukkainen & Liisa Tainio (red.). *Kaksikielinen koulu: tulevaisuuden monikielinen Suomi = Tvåspråkig skola: ett flerspråkigt Finland i framtiden.* Helsingfors: Suomen kasvatustieteellinen seura Fera. 319–341.

Shin, Sarah J (2013). *Bilingualism in Schools and Society. Language, Identity, and Policy.* New York: Routledge.

- Sjöberg, Sannina, Karita Mård-Miettinen, Annika Peltoniemi & Kristiina Skinnari (2018). *Språkbad i Finlands kommuner 2017*. Utredning om språkbad i de inhemska språken i småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Jyväskylä: Jyväskylä universitet.
- Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: Liberläromedel.
- Slotte-Lüttge, Anna, Tuuli From & Fritjof Sahlström (2013). Tvåspråkiga skolor och lärande – en debattanalys. I: Heidi Harju-Luukkainen & Liisa Tainio (red.). *Kaksikielinen koulu: tulevaisuuden monikielinen Suomi = Tvåspråkig skola: ett flerspråkigt Finland i framtiden*. Helsingfors: Suomen kasvatustieteellinen seura Fera.
- Simonen, Johanna (2016). "Kyllä kielitaitoa kaivataan vähän, mutta rohkeus on suurempi kuin kielitaito" : lärares och rektorers erfarenheter av samarbete i två samlokaliserade gymnasier. Opublicerad avhandling pro gradu. Vasa: Åbo Akademi.
- Svenskskola.fi (2021). [Hemsida]. [Citerat 1.11.2021]. Tillgänglig: <http://www.svenskskola.fi/ort/>
- Thurstone, Louis L. (1931). The Measurement of Social Attitudes. *Journal of Abnormal and Social Psychology* [online]. 27 [citerat 1.4.2019], 249-269. Tillgänglig: https://brocku.ca/MeadProject/Thurstone/Thurstone_1931d.html
- Teir, Juho (2017b). Gemensamt skolcampus igen på tapeten i Kristinestad. *Svenska Yle* [webbtidning]. [Citerat 1.11.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/01/10/gemensamt-skolcampus-igen-pa-tapeten-i-kristinestad>
- Teir, Juho (2017a). Ny arbetsgrupp ska utreda gemensamt skolcampus i Kristinestad. *Svenska Yle* [webbtidning]. [Citerat 1.11.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/08/18/ny-arbetsgrupp-ska-utreda-gemensamt-skolcampus-i-kristinestad>
- Teir, Juho (2018). Många vill se ett tvåspråkigt skolcampus i Kristinestad – SFP ser ingen framtid för rapport om campus. *Svenska Yle* [webbtidning]. [Citerat 1.11.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/05/22/manga-vill-se-ett-tvasprakigt-skolcampus-i-kristinestad-sfp-ser-ingen-framtid-for>
- Vasamodellen (2016). Vasamodellen – Aktivt samarbete över språkgränsen inom andra stadens utbildning i Vasa stad [PDF-fil]. [Citerat 2.2.2021]. Tillgänglig: <https://static.secure.website/wscfus/8595229/2882648/vasamodellen-kv-treffit-2016.pdf>

- Visit Kristinestad (2019). Kristinestad i ett nötskal. [Webbsida]. [Citerat 2.4.2019].
Tillgänglig: <http://www.visitkristinestad.fi/bekanta-dig-med-staden/kristinestad-i-ett-notskal/>
- Väistö, Janne (2020). Finland, Sverige och ”tvångssvenskan”. I: Historiska och litteraturhistoriska studier (red.). *I språkfrågans gråzon*. 271–295.
- Wellros, Seija (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Yksityiskoulut (2021). Kristiinan suomalainen yhteiskoulu 1906-1924 [Webbsida].
[Citerat 5.10.2021]. Tillgänglig:
<http://www.yksityiskoulut.fi/yksityiskoulujenmatrikkeli/kristiinan.htm>

Bilaga 1. Svenska enkäten

SAMLOKALISERING OCH SPRÅKATTITYDER

Hej,

Jag skriver min avhandling pro gradu i modersmålet svenska vid Vasa universitet. Temat för min avhandling är tvåspråkiga skolcampus och språkattityder. En samlokalisering av Kristinestads gymnasium och Kantakaupungin Lukio har diskuterats under en tid och i min avhandling skulle jag gärna ha med era, lärarnas, åsikter kring ett eventuellt samlokaliserat gymnasiecampus.

Nedanför finner ni en länk till min enkät bestående av åtta frågor. Enkäten består delvis av flervalsfrågor och öppna frågor. Enkäten borde inte ta lång tid att fylla i och era svar är helt anonyma. Motivera gärna era svar och jag hoppas så många som möjligt av er deltar. Vore även tacksam om ni kunde svara på enkäten före 3.4 2019.

Tack på förhand!

Nathalie Teirfolk

1. Vad är din språkliga bakgrund?

- Svenskspråkig
- Finskspråkig
- Tvåspråkig (finska och svenska)
- Annat, vad? _____

2. Har du tidigare erfarenhet av att arbeta på ett tvåspråkigt skolcampus eller i en tvåspråkig arbetsmiljö?

- Ja
- Nej

3. Om du har tidigare erfarenheter beskriv gärna vad, och om du har positiva/negativa erfarenheter.

4. Vad är dina åsikter/tankar kring att arbeta på ett tvåspråkigt skolcampus (även om du ej har erfarenhet)?

5. Hur känner du inför ett samarbete med Kristiinankaupungin Lukio?

- Mycket positiv
- Positiv
- Neutral
- Negativ
- Mycket negativ
- Vet ej
- Annat, vad? _____

6. Vad skulle kunna vara fördelar eller nackdelar med ett tvåspråkigt skolcampus i Kristinestad?

7. Tror ni samarbetet mellan skolorna kan utvecklas utan ett gemensamt skolcampus, i så fall hur?

8. Hur upplever du allmänt situationen mellan svensk- och finskspråkiga i Kristinestad?

9. Övriga kommentarer?

Bilaga 2. Finska enkäten

YHTEINEN KAMPUS JA KIELIASENTEET

Hei,

Kirjoitan ruotsin kielen maisteritutkielman Vaasan yliopistossa. Tutkielman aiheena on kaksikielinen koulukampus ja asenteet kieleen. Kristinestadsin gymnasiumin ja Kristiinankaupungin Lukion yhteissijainnista on keskusteltu jo jonkin aikaa, ja tutkielmassani haluaisin sisällyttää opettajien eli teidän mielipiteenne mahdollisesta yhteisestä lukion kampukselta.

Kysely koostuu kahdeksasta kysymyksestä. Kyselyssä on monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Vastauksesi ovat täysin nimettömiä. Voit vapaasti motivoida vastauksiasi, ja toivon, että mahdollisimman monet teistä osallistuvat.

Olisin kiitollinen jos vastaatte 19.2 menessä.

Kiitos etukäteen!

Nathalie Teirfolk

1. Kielitaustasi

- Suomenkielinen
- Ruotsinkielinen
- Kaksinkielinen (suomi ja ruotsi)
- Muu _____

2. Onko sinulla kokemusta työskentelystä kaksikielisessä työympäristössä tai koulukampuksella?

- Kyllä
- Ei

3. Jos sinulla on aikaisempia kokemuksia, kuvaile minkälaisia kokemuksia, ja onko positiivisia tai negatiivisia.

4. Mitä mieltä olet työskentelystä kaksikielisellä koulukampuksella (vaikka sinulla ei olisi kokemusta)?

5. Miten suhtautuisit yhteistyöhön Kristinestadsin gymnasiumin kanssa? Erittäin positiivinen

- Positiivinen
- Neutraalinen
- Negatiivinen
- Erittäin negatiivinen
- En osaa sanoa
- Muu _____

6. Mitkä voivat olla kaksikielisen koulukampuksen edut tai haitat Kristiinankaupungissa?

7. Luuletko, että koulujen välistä yhteistyötä voidaan kehittää ilman yhteistä koulukampusta, jos niin, miten?

8. Kuinka koet yleensä tilanteen ruotsinkielisten ja suomenkielisten välillä Kristiinankaupungissa?

9. Muut kommentit:
